

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Adéla Počtýnská

Práva a povinnosti vlastníka kulturní památky

Diplomová práce

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Práva a povinnosti vlastníka kulturní památky vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Sudslavě dne 26. 10. 2015

.....

Adéla Počtýnská

Mé poděkování patří vedoucí práce JUDr. Kateřině Frumarové, Ph.D. za její vstřícnost, odborné vedení a cenné rady při zpracování této práce, Mgr. Tomáši Zaplatílkovi za ochotu a poskytnuté materiály a také mému tatínkovi za jeho trpělivost a čas mně věnovaný.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
Úvod	6
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Památková péče a ochrana kulturních památek.....	9
1.1 Kulturní a národní kulturní památka	10
1.2 Územní památková ochrana.....	13
1.3 Mezinárodní ochrana kulturních památek	15
1.4 Organizace státní památkové péče.....	16
2 Práva a povinnosti vlastníka kulturní památky	22
2.1 Práva vlastníka kulturní památky.....	26
2.2 Povinnosti vlastníka kulturní památky	33
2.2.1 Povinnosti před prohlášením věci za kulturní památku.....	34
2.2.2 Obecné povinnosti při ochraně kulturní památky.....	35
2.2.3 Povinnosti při obnově kulturní památky	42
3 Opatření při porušení povinností	48
3.1 Správní delikty	49
3.2 Přestupky	50
3.3 Jiná opatření	52
PRAKTICKÁ ČÁST	56
4 Objekt bývalé fary v obci Sudslava	56
4.1 Historie obce a areálu bývalé fary	56
4.2 Současný stav	57
5 Realizace konkrétních práv a povinností vlastníka	61
Závěr	65
Seznam použitých zdrojů	68
Anotace	72
Seznam příloh	73

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
KP	Kulturní památka
LZPS	Listina základních práv a svobod
MK	Ministerstvo kultury České republiky
NKP	Národní kulturní památka
NPÚ	Národní památkový ústav
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
ÚSKP ČR	Ústřední seznam kulturních památek České republiky
ZSP	Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Úvod

Za předmět své diplomové práce jsem si zvolila oblast památkové péče, tedy obecně řečeno jakýsi souhrn činností zabývajících se zejména ochranou a obnovou kulturního dědictví. Dle mého názoru jde o téma stále aktuální a společensky „živé“, ale zároveň také diskutabilní až mnohdy kontroverzní, jak je možné si čas od času povšimnout v médiích nebo v našem blízkém okolí. Navzdory tomu mu častokrát není věnována odpovídající péče a mnohé problémy jsou bohužel opomíjeny či záměrně upozaďovány, ať jsou důvody jakékoliv. Už jen tyto výše uvedené skutečnosti činí otázku ochrany kulturního bohatství pro mne zajímavou a ráda bych jí tímto věnovala alespoň částečně náležitou pozornost.

Kultura je důležitou součástí společnosti, součástí tak starou, jako je lidstvo samo. Ono kulturní dědictví tedy považujeme za jakýsi odkaz našich předků nám i generacím budoucím, a je proto třeba takové „poselství“ uchovávat a dále předávat. Jedná se o nezastupitelný zdroj poznání nejen dějin národních a jako takový přispívá k obecné vzdělanosti a všestrannému rozvoji a vývoji společnosti. Když navíc v současném světě lze úroveň památkové péče zařadit mimo jiné mezi faktory určující úroveň vyspělosti společenského systému a demokracie v dané zemi. Snahu o ochranu a zachování hodnot v minulosti vytvořených je tudíž nutné nazvat významným veřejným zájmem, o jehož naplňování stát různorodými prostředky usiluje.¹

Nejdůležitějším subjektem v procesu ochrany kulturního bohatství se alespoň z mého pohledu ale zdá být samotný vlastník kulturní památky, na jehož osobě respektive jeho postoji k zákonným požadavkům mnohdy stojí a padá veškeré úsilí památkové péče a bez něhož by její realizace nebyla účinná. A právě proto se stal tento významný článek státní památkové péče hlavním předmětem mé práce. Jak už název sám napovídá, zaměřila jsem se na otázku práv a zejména pak povinností, kterými vlastník památkově chráněného objektu oplývá a je jimi rovněž zatěžován.

Již dříve jsem naznačila některé důvody vedoucí k volbě mého tématu, je ale třeba zmínit možná i ten nejdůležitější. Mou velkou zálibou je totiž od dětství historie a díky oblíbeným rodinným výletům pak zejména objevování obrovského historického potenciálu, který naše země skýtá, zejména v podobě nemovitých památek. Proto si dovoluji říci, že jsem si plně vědoma jejich neobyčejné hodnoty a významu jak společenského, estetického, vzdělávacího, tak v neposlední řadě i ekonomického, když se jedná o důležitou součást cestovního ruchu. Navzdory tomu se mnohým objektům potřebné péče nedostává, chátrají či

---

¹ KAIGL, Jan a kol: *Příručka vlastníka kulturní památky*. 2. (upravené) vydání. Praha: Nakladatelství JALNA, 2004, s. 3.

dokonce bez úcty a respektu musí ustupovat moderním záměrům. Z tohoto důvodu mi vždy dělá radost vidět úspěšnou rekonstrukci či zjevně udržovaný objekt. A tím se dostávám k památkově chráněnému objektu v mé rodné obci, jehož pozvolná obnova mi probíhá doslova před očima, a která mě rovněž těší. I díky tomu jsem se rozhodla do své práce zařadit část založenou na pozorování aplikace zákonných ustanovení v praxi, při konkrétním počínání vlastníka.

První část práce je ryze částí teoretickou, založenou na metodě popisné a systematické. Je orientována na definování základních tematických pojmů, okrajově naznačuje organizaci státní památkové péče, ale stěžejní je rozbor jednotlivých zákonných oprávnění a povinností vlastníka kulturní památky, jakož i případné opatření při jejich porušení. Následuje část praktická, kde bych ráda své teoretické poznatky pomocí analýzy a syntézy podložila a ověřila na skutečném případě. Konkrétně se jedná o památkově chráněný objekt bývalé fary v obci Sudslava², kde díky velkému úsilí a zápalu soukromého majitele Mgr. Tomáše Zaplatílka již několikátým rokem probíhá úspěšná obnova exteriérů i interiérů stavby.

Stěžejním zdrojem pro celou práci je základní právní předpis pro oblast památkové péče, tedy zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči a k němu se vztahující odborné komentáře, jakož i důvodová zpráva. Nezbytným podkladem jsou bezpochyby Ústava a Listina základních práv a svobod³, které jako ústavní zákony vytvářejí určité „mantinely“ pro veškeré působení orgánů státní památkové péče. Dále je nutné zmínit i další související zákony, jako např. zákon stavební, vyvlastňovací, přestupkový či správní řád⁴. V neposlední řadě budu jistě čerpat i z prováděcí vyhlášky k památkovému zákonu č. 66/1988 Sb. a vhodné judikatury.

Pokud jde o monografie, pak je třeba zmínit, že ochraně kulturních památek se věnují především učebnice správního práva a komplexní úprava tématu jako takového vlastně chybí. Z tohoto důvodů byly důležitým zdrojem informací různé metodické příručky a brožury vydávané pro potřeby samotných vlastníků památkově chráněných objektů či články v odborných časopisech nebo na internetových stránkách dotčených institucí.

Výše jsem uvedla, že se jedná o téma často diskutované. Názory odborné veřejnosti jsou mnohdy nejednoznačné a dávají tak prostor ke vzniku otázek. Cílem mé práce proto je pokusit se odpovědět alespoň na některé z nich a poskytnout tak třeba i podnět k dalšímu

---

² Viz blíže kapitola 5.

³ Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky a usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

⁴ Zákony č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě, č. 200/1990 Sb., o přestupcích a č. 500/2004 Sb., správní řád.

uvažování či zákonodárnému počínání. Na většinu otazníků jsem se snažila najít odpověď převážně v praktické části práce, protože vlastně až aplikační zkušenost odkryje případné nedostatky či nesrovnalosti zákonné úpravy. Základní výzkumnou otázkou práce je poměr mezi právy a povinnostmi vlastníka kulturní památky, neboli zda pozice vlastníka přináší více pozitiv či negativ, zda je pro danou osobu přínosem nebo spíše přítěží? Dále jsem se pokusila vytvořit si vlastní názor na kolizi vlastnického práva a ochrany kulturních památek jako významného veřejného zájmu. Konkrétněji zda stávající úprava práv a povinností vlastníka naplňuje zájem společnosti na ochraně kulturního dědictví a současně zda respektuje jeho vlastnické právo? Tuto otázku zároveň považuji za jakýsi základní kámen celé památkové péče. Pro správné fungování systému je ovšem zásadní kvalita právního rámce, proto jsem se zaměřila i na úroveň právní úpravy - zda lze tu současnou označit za dostatečnou? A v neposlední řadě jsem se zamyslela nad v mnoha případech namítanou strnulostí památkové péče a tím pádem její nízkou efektivitou.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Památková péče a ochrana kulturních památek

V úvodu práce jsem zmínila, že snahu o ochranu a zachování kulturních hodnot, je nutné v moderní společnosti označit za důležitý veřejný zájem. A právě tato skutečnost je určující pro současnou podobu památkové péče se zásadní a nezastupitelnou úlohou státu. Ochrana té nejdůležitější části kulturního bohatství je zajišťována právě ze strany státu, a to především regulací práv a povinností fyzických a právnických osob ve vztahu ke kulturnímu bohatství a prosazováním takovéto regulace, tzn. vrchnostensky.⁵ Jedná se o určitý úsek veřejné správy, tedy o správu veřejných záležitostí, ať už na úrovni státní, regionální či obecní. Základní premisou je pak vyšší hodnota zájmu veřejného než zájmu soukromého, z čehož plyne i jistá omezenost a širší vázanost právem právě v oblasti veřejné správy.⁶

Slovy stěžejního právního předpisu, tedy zákona o státní památkové péči⁷, rozumíme **státní památkovou péčí** péči státu o kulturní památky, kdy se jedná o určitou legislativní zkratku. Tato zahrnuje „*činnosti, opatření a rozhodnutí, jimiž orgány a odborné organizace státní památkové péče v souladu se společenskými potřebami zabezpečují zachování, ochranu, zpřístupňování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek*“.⁸ Jde o mnohostrannou činnost, která vychází z vědeckého výzkumu kulturních památek včetně poznatků jiných společenských věd, a úzce souvisí i s jinými obory státní správy, zejména s oblastí stavebního práva.⁹

Základním smyslem a cílem státní památkové péče je trvalá záchrana a uchování kulturního dědictví pro budoucnost jako součást duchovního a materiálního bohatství národa, jejich odborná správa, dokumentace, prezentace, zpřístupnění veřejnosti a účelné začlenění památkového fondu do současného prostředí a života společnosti.¹⁰ Což ostatně dokládá i samotné ustanovení zákona o státní památkové péči, které označuje kulturní památky za nedílnou součást kulturního dědictví lidu, svědectví jeho dějin, významného činitele životního prostředí a nenahraditelné bohatství státu a jako účel zákona vyjmenovává zejména vytvoření

⁵ DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. *Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly)*. Praha: Leges, 2011, s. 321.

⁶ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 18.

⁷ PRŮCHA, Petr. *Základní pojmy a instituty správního práva*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 349 – 353.

⁸ Dále také jako památkový zákon.

⁹ § 1 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ *Důvodová zpráva k zákonu o státní památkové péči ze dne 10. 12. 1985* [online]. www.psp.cz [cit. 12. června 2015]. Dostupné na <www.psp.cz/eknih/1986cnr/tisky/t0008_04.htm>. (§ 1)

¹¹ POSPÍŠIL, Boleslav. *Životní prostředí očima právníka*. 1. vydání. Brno: Universita J. E. Purkyně, 1981, s. 169-170.

podmínek pro péči státu o kulturní památky, o jejich zachování, zpřístupňování, vhodné používání a rovněž zmiňuje výrazný podíl na rozvoji společnosti.¹¹

1.1 Kulturní a národní kulturní památka

Jedním ze základních pojmů celé oblasti památkové péče je koncept kulturní památky. Památkový zákon vymezuje dvě kategorie kulturních památek, dle zvláštní kulturní hodnoty, která je dané památce přisuzována. Rozlišujeme tak kulturní památky a národní kulturní památky.

Institut **kulturní památky** je kategorií základní. Dle památkového zákona mohou být za kulturní památky prohlášeny věci movité i nemovité, případně jejich soubory. Takové věci dále musí vykazovat jisté zákonné znaky, když jsou „významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční¹², historické, umělecké, vědecké a technické“ či „mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem“.¹³ Ve zkratce jejich značná kulturní hodnota tedy spočívá ve věci samé nebo v jejím zvláštním vztahu k určité osobnosti či události a k takové věci má společnost speciální vztah. Příkladem prvních jsou především hodnotná umělecká díla, jako sochy, obrazy, klenoty a typicky díla architektonická, tedy hrady, zámky či sakrální památky. Objekty spadající do skupiny druhé jsou častokrát i předměty, které jako takové zvláštní hodnotu nemají, tu jim dodává až vazba na významnou událost nebo osobnost.¹⁴

Druhou kategorií kulturních památek představují **národní kulturní památky**. Památkový zákon za ně označuje takové „kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa“.¹⁵ Jde tedy o objekty, které již požívají památkové ochrany na úrovni kulturní památky, ale pro svou vysokou kulturní hodnotu vnímanou nejširší veřejností si zaslouží postavení výsadnější a s ním pojící se zvýšenou ochranu.

Současná právní úprava vychází z formálního pojetí kulturní památky. Určitá věc se totiž kulturní památkou či národní kulturní památkou stává až prostřednictvím zákonem stanoveného aktu příslušného správního orgánu a nikoli ve chvíli naplnění zákonných znaků.

---

¹¹ § 1 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

¹² Památkový zákon byl již několikrát novelizován, přesto v jeho znění stále nalezneme relikty poplatný době jeho vzniku, a to ve spojení „revoluční hodnoty“.

¹³ § 2 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. *Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly)*. Praha: Leges, 2011, s. 324-325.

¹⁵ § 4 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Takovým aktem je v případě **prohlašování** věci za kulturní památku správní rozhodnutí Ministerstva kultury ČR¹⁶. Řízení je zahajováno z úřední povinnosti přímo ministerstvem kultury, ať už z podnětu vlastního či jiného nebo na návrh Akademie věd ČR v případě archeologických nálezů. Povinným podkladem pro rozhodnutí je vyjádření příslušného krajského úřadu a vyjádření obecního úřadu obce s rozšířenou působností, které si MK vyžádá, pokud je již neobdrželo. O zahájení řízení i jeho výsledku je vyrozuměn vlastník dotčené věci, což je zásadní pro jeho postavení a možnost dostát svým povinnostem¹⁷. Závěrečnou fází procesu je zapsání nově prohlášené kulturní památky do Ústředního seznamu kulturních památek České republiky a následné vyznačení této skutečnosti i v katastru nemovitostí, pokud se jedná o památku nemovitou.¹⁸

Pokud se týče národních kulturních památek, tak ty jsou prohlašovány nařízením vlády České republiky. V tomto případě nejde o správní řízení, ale o vydání podzákonného všeobecně závazného právního předpisu, který je publikován ve Sbírce zákonů. Z toho plyne, že není nezbytné o prohlašování za národní kulturní památku jejího vlastníka předem ani následně vyrozumívat. Navíc když podrobný postup prohlašování není v tomto případě v zákoně nijak upraven. Odlišností od procesu vyhlášení kulturních památek je i skutečnost, že nařízením vlády je možné stanovit bližší individuální podmínky ochrany vyhlášené památky, tedy nad rámec těch zákonných, a taktéž obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče ve vztahu ke všem národním kulturním památkám.¹⁹

Tímto procesem institucionalizace dává stát najevo, že se jedná o věci zcela jedinečné a výjimečné a jejich prohlášením za (národní) kulturní památky se zavazuje je chránit a ctít v zájmu celé společnosti. Rovněž se tak v praxi vymezí dosah státní památkové péče a značným způsobem se posílí i právní jistota vlastníků nebo uživatelů státem uznaných kulturních památek.²⁰

Na proces prohlašování za (národní) kulturní památku navazuje jejich **evidence**, která je nezbytným předpokladem řádného výkonu státní památkové péče. Všechny ustanovené kulturní památky jsou zapisovány do jednotné evidence, tzv. Ústředního seznamu kulturních památek České republiky, který je veden Národním památkovým ústavem. Tento seznam plní

---

¹⁶ Řízení o prohlášení věci za kulturní památku je v režimu správního řízení a řídí se samotným památkovým zákonem, prováděcí vyhláškou k zákonu o státní památkové péči č. 66/1988 Sb. a podpůrně rovněž správním řádem, což plyne z nálezu pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 21/04.

¹⁷ Viz blíže kapitola 2.1.

¹⁸ DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ a kol: *Správní právo...*, s. 325-326.

¹⁹ VARHANÍK, J., MALÝ, S. *Zákon o státní památkové péči. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 26. (§ 4)

²⁰ *Důvodová zpráva k zákonu o státní památkové péči* ze dne 10. 12. 1985 [online]. www.psp.cz [cit. 12. června 2015]. Dostupné na <www.psp.cz/eknih/1986cnr/tisky/t0008_04.htm>. (§ 4)

jak funkci evidenční, tak funkci informační, neboť obsahuje také základní údaje památku charakterizující.²¹ Krajské a obecní úřady obcí s rozšířenou působností pak vedou na místní úrovni obdobné seznamy kulturních památek ve svých územních obvodech, dle výpisů ze seznamu ústředního. Všechny seznamy jsou veřejně přístupné, jen pokud se týče údajů o nemovitých kulturních památkách. V případě památek movitých je přístup omezen pouze na vlastníka věci, osoby při výkonu státní správy a pro účely studijní a vědeckovýzkumné.²² Mimo těchto seznamů je památková ochrana předmětem evidence i v dalších informačních systémech, jako je katastr nemovitostí či územně analytické podklady pro územní plánování.²³

Dochází také k případům, kdy je prohlášení za kulturní památku zrušeno. Nejedná se ale o řízení symetrické k řízení o prohlášení věci za kulturní památku a nejde rovněž ani o druh opravného prostředku k tomuto původnímu řízení. Rozhodnutím o **zrušení prohlášení** věci za kulturní památku pozbývá rozhodnutí o prohlášení svých právních účinků a předmětná věc již nadále není kulturní památkou. Tuto možnost má ministerstvo kultury, avšak pouze z mimořádně závažných důvodů, kdy již není vůbec možné zachovat kulturní památku nebo mají být při zachování její podstaty provedeny takové zásahy, které vlastně znamenají ztrátu památkové hodnoty či v případě, že věc pozbyla své hodnoty v důsledku nových vědeckých poznatků. Dle důvodové zprávy k památkovému zákonu takovým důvodem jistě není havarijní stav kulturní památky způsobený zanedbáním povinné péče jejího vlastníka nebo uživatele. Ale ani v případě, že jsou dány zmíněné mimořádné důvody, není na zrušení prohlášení věci za kulturní památku právní nárok. Posouzení vztahu mezi veřejným zájmem na ochraně kulturních památek a těmito mimořádnými důvody je předmětem správního uvážení v řízení, které je zahajováno na žádost vlastníka, organizace, které prokáže na věci právní zájem, nebo z vlastního podnětu ministerstva kultury.²⁴

Závěrem je nezbytné doplnit, že na národní kulturní památky se výše zmíněné řízení nevztahuje a zákon pro ně ani obdobný postup výslovně neupravuje. Nicméně v praxi k rušení

---

²¹ Údaje v ÚSKP ČR jsou však v praxi neurčité a častokrát neodpovídají souvisejícímu zápisu v katastru nemovitostí, což působí problémy při čerpání dotací, prodeji objektů apod. Srov. PEK, Tomáš. *Stavební památky – specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 24-26.

²² VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 40-44. (§ 7)

§ 5 vyhlášky Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., která je prováděcím předpisem k z. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

²³ DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ a kol: *Správní právo...*, s. 329.

²⁴ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 45-48. (§ 8)

Důvodová zpráva k zákonu o státní památkové péči ze dne 10. 12. 1985 [online]. www.psp.cz [cit. 12. června 2015]. Dostupné na <www.psp.cz/eknih/1986cnr/tisky/t0008_04.htm>. (§ 8)

národních kulturních památek přesto dochází, a to stejným způsobem jako k jejich prohlášení.²⁵

1.2 Územní památková ochrana

Stejně tak jako rozlišujeme dva druhy kulturních památek²⁶, tak památkový zákon rovněž vymezuje i dvě kategorie památkově chráněných území. Jedná se o památkovou rezervaci a památkovou zónu. A pokud se definice kulturní památky vztahovala na věci movité i nemovité, pak územní památková ochrana se váže výhradně k objektům nemovitým a jejím hlavním cílem je ochrana prostředí, ve kterém se nacházejí ty nejdůležitější z nich.²⁷

Za **památkovou rezervaci** památkový zákon označuje „*území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů*“.²⁸ Půjde tedy o oblasti s výskytem nemovitých kulturních památek v původní historické skladbě nebo o významné archeologické lokality, které jsou v daném území dominujícím prvkem. Tohoto způsobu ochrany nejčastěji požívají celky urbanistické, tedy historická jádra měst nebo vesnic, dále oblasti s výskytem archeologických nálezů a jiné kulturně významné areály.²⁹

Území s nižším počtem kulturních památek může být chráněno jako **památková zóna**. Stejně tak bude chráněno i území, v němž se nevyskytují žádné kulturní památky, avšak vyhovuje podmínkám zákonné definice, jako např. území významných historických bojišť.³⁰ Tento pojem je do právního řádu zaveden až současným památkovým zákonem a dřívější právní úprava ho na rozdíl od výše zmíněné památkové rezervace neznala.³¹ Konkrétně slovy zákona o státní památkové péči jde o „*území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazuje významné kulturní hodnoty*“.³² V praxi tento institut nejčastěji zahrnuje území sídelního útvaru či jeho části nebo krajinné celky s historickým či kulturním významem.³³ Když důvodová zpráva k památkovému zákonu osvětluje pojem krajinného celku jako přírodní prostředí, které se sídly, architektonickými soubory nebo památkovými objekty vytváří jistou

²⁵ DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ a kol: *Správní právo...*, s. 327.

²⁶ Viz kapitola 1.1.

²⁷ DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ a kol: *Správní právo...*, s. 326.

²⁸ § 5 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

²⁹ DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ a kol: *Správní právo...*, s. 327.

³⁰ KOCUREK, Tomáš. *Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, s. 170.

³¹ KUČA, Karel, KUČOVÁ, Věra. *Principy památkového urbanismu*. Praha: Jalna, 2000, s. 10.

³² § 6 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

³³ DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ a kol: *Správní právo...*, s. 327.

kulturní vazbu a jeho případné narušení by mělo vliv na jeho pohledové i prostorové hodnoty.³⁴

Pokud se týče **prohlašování** památkově chráněných území, tak spadá do pravomoci ministerstva kultury a vlády obdobně jako u prohlašování kulturních památek. V případě památkových rezervací se tak děje prostřednictvím nařízení vlády, které společně s vymezením daného území stanoví i podmínky pro zabezpečení jeho ochrany. Je nutné ještě zmínit, že tyto ochranné podmínky se v nezbytném rozsahu vztahují také na nemovitosti nacházející se v rezervaci, které však samy o sobě kulturními památkami nejsou, což je zásadní pro zachování celkového charakteru a vyznění území. Nařízení je poté publikováno ve Sbírce zákonů, a tudíž není třeba vlastníky dotčených nemovitostí o nových skutečnostech speciálně vyrozumívat.³⁵

Památkové zóny jsou při splnění zákonných podmínek prohlašovány ministerstvem kultury a rovněž v tomto případě jsou současně stanoveny podmínky jejich ochrany a podmínky regulující stavební a jinou činnost směřující ke zvýšení kvality životního prostředí.³⁶

Je třeba připomenout i možnost³⁷ krajského úřadu vydat po projednání s ministerstvem kultury, orgánem územního plánování a příslušnou obcí tzv. **plán ochrany** památkových rezervací či památkových zón nebo jejich částí, a to na dobu nejdéle 10 let. Děje se tak formou opatření obecné povahy, které stanoví způsob zabezpečení kulturních hodnot v daných oblastech z hlediska státní památkové péče a taktéž může upravit režim nemovitostí nacházejících se v památkově chráněných územích, ačkoli se nejedná o kulturní památky jako takové.³⁸

Obdobně jako kulturní památky, tak i památkové rezervace a zóny podléhají evidenci a jsou zapisovány do Ústředního seznamu kulturních památek České republiky, resp. místních seznamů vedených krajskými úřady a obecními úřady obcí s rozšířenou působností.³⁹

Stejně jako výše, tak i na tomto místě je třeba se zmínit o institutu **rušení prohlášení** území za památkovou rezervaci či zónu. V tomto případě stejně jako u národních kulturních

---

³⁴ *Důvodová zpráva k zákonu o státní památkové péči* ze dne 10. 12. 1985 [online]. www.psp.cz [cit. 12. června 2015]. Dostupné na <www.psp.cz/eknih/1986cnr/tisky/t0008_04.htm>. (§ 6)

³⁵ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 28-29. (§ 5)

DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ a kol: *Správní právo...*, s. 327.

³⁶ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 32-33. (§ 6)

³⁷ Jedná se o fakultativní oprávnění, které však vyvolává kolizi s úpravou podmínek ochrany památkových rezervací a zón v podzákoných předpisech dle § 5 a § 6 památkového zákona.

³⁸ § 6a odst. 1 a 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ Blíže viz kapitola 1.1.

památek není tato možnost zákonem výslovně zakotvena. Navzdory tomu se tak v praxi děje stejnou formou a postupem jako při jejich prohlašování.⁴⁰

1.3 Mezinárodní ochrana kulturních památek

Pokud se tato kapitola věnuje osvětlení základních pojmů z oblasti památkové péče, pak je bezesporu nutné zmínit i kulturní památky zapsané na tzv. Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví vedeného v rámci UNESCO⁴¹. Jde o světově významné kulturní památky, kterým je poskytována ochrana i na mezinárodní úrovni prostřednictvím Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Úprava obsahuje zejména závazky smluvních stran, když zavazuje výlučně signatářské státy⁴², k ochraně památek, k mezinárodní spolupráci v této oblasti a rovněž závazky na poli vědy, výzkumu a vzdělávání.⁴³

Úmluva definuje kulturní dědictví pomocí tří kategorií – památníky, skupiny budov a lokality, které blíže specifikuje. Za tzv. památníky Úmluva ve svém Článku 1 označuje „architektonická díla, díla monumentálního sochařství a malířství, prvky či struktury archeologické povahy, nápisy, jeskynní obydlí a kombinace prvků, jež mají výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy“. Skupiny budov jsou definovány jako „skupiny oddělených či spojených budov, které mají z důvodu své architektury, stejnorodosti či umístění v krajině výjimečnou světovou hodnotu z hlediska dějin, umění či vědy“. A za lokality jsou Úmluvou označeny „výtvořiny člověka či kombinovaná díla přírody a člověka a oblasti zahrnující místa archeologických nálezů mající výjimečnou světovou hodnotu z dějinného, estetického, etnologického či antropologického hlediska“.⁴⁴

Ochranu výše zmíněným objektům prostřednictvím různých funkcí zajišťuje tzv. Mezivládní výbor pro ochranu kulturního a přírodního dědictví výjimečné světové hodnoty. Do jeho činnosti mimo jiné spadá i přijímání žádostí smluvních států o zapsání kulturních památek či území na některý ze seznamů vedených tímto výborem a rovněž žádostí o mezinárodní pomoc či podporu.⁴⁵

Úspěšně zapsaným památkám se dostává zvýšené ochrany zejména v podobě přísnějších kontrol a nároků na údržbu, což sebou přináší i zvýšené finanční náklady. Tuto

⁴⁰ DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ a kol: *Správní právo...*, s. 327.

⁴¹ Jedná se o zkratku Organizace Spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu, neboli United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

⁴² Úmluva zavazuje pouze smluvní státy a nezakládá práva ani povinnosti vlastníkům dotčených objektů či jiným osobám.

⁴³ DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ a kol: *Správní právo...*, s. 334-335.

⁴⁴ Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví č. 159/1991 Sb., Článek 1.

⁴⁵ Tamtéž, Článek 8 a násl.

skutečnost snad alespoň částečně vyrovnává nárůst cestovního ruchu přicházející se světovou publicitou a dále možnost čerpání finančních příspěvků a grantů.⁴⁶ Pro úplnost uvedu, že Česká republika má na Seznamu UNESCO dosud zapsáno dvanáct objektů či území, což je vzhledem k rozloze našeho státu jistě úctyhodný počet.⁴⁷

Pro úplnost výkladu je třeba dodat, že na oblast ochrany kulturních památek se vztahuje i úprava práva komunitárního. Touto je Česká republika vázána od svého vstupu do Evropské unie a jde především o nařízení a směrnice Rady Evropské unie a Evropského parlamentu. Konkrétně kupříkladu Nařízení o vývozu kulturních statků⁴⁸ nebo Směrnice o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu⁴⁹.

Na poli Rady Evropy pak vznikají další dokumenty významné pro teorii památkové péče, které jsou českému právnímu řádu rovněž nadřazeny. Zmíním např. Úmluvu o ochraně architektonického dědictví Evropy⁵⁰ či Evropskou úmluvu o krajině^{51, 52}.

1.4 Organizace státní památkové péče

Již výše jsem se zabývala zásadní a nenahraditelnou rolí státu při ochraně památkového fondu, a to především v souvislosti s definicí státní památkové péče a jejích úkolů a cílů. Tato kapitola již proto bude sloužit pouze k osvětlení základní struktury orgánů veřejné správy, ze zákona povinných k péči o kulturní památky, a jejich vzájemných vazeb.

Právě „*stát a odvozeně města a obce jsme si jako občané pořídili proto, aby nám zajišťovaly některé funkce, které si nedokážeme zajistit jako jednotlivci*“.⁵³ A mezi takové můžeme kromě zdravotnictví, obrany, vzdělávání apod. jistě zařadit i snahu o zachování kulturně hodnotných objektů. Stát svou úlohu uplatňuje prostřednictvím orgánů veřejné správy, které však nejsou jen jeho organizačními složkami, nýbrž se jedná i o přenesenou působnost orgánů obcí a krajů. Výkon veřejné správy na úseku památkové péče je tedy v České republice tzv. decentralizován.⁵⁴

---

⁴⁶ JURNÍKOVÁ, Jana a kol. *Správní právo zvláštní část*. 6. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2009, s. 201.

⁴⁷ Obce, na jejichž území se zapsané památky nacházejí, spojuje Sdružení České dědictví UNESCO založené v roce 2001 a sídlící v Litomyšli.

⁴⁸ Nařízení Rady ES 3911/92 EHS.

⁴⁹ Směrnice Rady č. 93/7 EHS.

⁵⁰ Publikováno pod č. 73/2000 Sb. m. s.

⁵¹ Publikováno pod č. 13/2005 Sb. m. s.

⁵² DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ a kol: *Správní právo...*, s. 323-324.

⁵³ ORT, Petr. Problematika oceňování památkově chráněných nemovitostí. *Veřejná správa*, 2014, č. 25-26, s. 12.

⁵⁴ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 2. (§ 1)

Klíčové kompetence nesou tzv. orgány státní památkové péče, jimiž jsou ministerstvo kultury a jemu podřízená odborná organizace, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Na výkonu veřejné správy v oblasti památkové péče se však podílejí i další správní orgány, jmenovitě celní úřady, komise státní památkové péče a pověřené fyzické osoby. A v neposlední řadě své úkoly plní rovněž územní samosprávné celky a vláda, která formou nařízení především prohlašuje národní kulturní památky a památkové rezervace.⁵⁵ Všechny tyto orgány „dbají na to, aby byla státní památkové péče zabezpečována plánovitě, komplexně a diferencovaně v souladu s dlouhodobou koncepcí jejího rozvoje“.⁵⁶

Ústředním orgánem státní správy pro kulturní památky je **Ministerstvo kultury ČR**⁵⁷, které má tedy v této oblasti řídicí funkci a přísluší mu řešení zásadních otázek. Ministerstvu náleží celá škála úkolů, od těch koncepčních, přes legislativní, rozpočtové až po přímý výkon státní správy, tak jak plynou z českého právního řádu včetně závazků plynoucích z práva Evropské unie a závazků z mezinárodních smluv.

Mezi hlavní úkoly MK patří zejména zpracování koncepcí a dlouhodobých výhledů rozvoje státní památkové péče, zajištění financí pro oblast památkové péče, pokud se týče především státního rozpočtu, vytváření náležité právní úpravy, uplatňování zájmů památkové péče v územním plánování, koordinace a podpora vědeckovýzkumné činnosti a dále povinnosti plynoucí z postavení MK jako nadřízeného správního orgánu krajských úřadů.⁵⁸

Jako specializovaný kontrolní orgán v oboru státní památkové péče ustavuje MK tzv. **památkovou inspekci**. Jedná se o zvláštní správní úřad, který je součástí organizační struktury MK, ale není samostatnou organizační složkou státu. Hlavním posláním této instituce je ochrana, obnova a společenské uplatnění kulturních památek.⁵⁹ A toto uplatňuje především prostřednictvím výkonu ústředního dozoru nad dodržováním památkového zákona a dalších právních předpisů a taktéž nad dodržováním rozhodnutí vydaných orgány státní památkové péče k zajištění péče o kulturní památky. K tomuto se váže pravomoc památkové inspekce

---

⁵⁵ DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ a kol: *Správní právo...*, s. 336.

⁵⁶ DUDOVÁ, Jana. *Právní režim ochrany kulturních památek*. In PEKÁREK, Milan a kol. *Právo životního prostředí. 2. díl*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 323.

⁵⁷ § 8 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, ve znění pozdějších předpisů (kompetenční zákon).

§ 26 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁸ § 26 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ a kol: *Správní právo...*, s. 336.

⁵⁹ § 20 odst. 1 vyhlášky Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., která je prováděcím předpisem k z. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

navrhovat příslušnému orgánu státní památkové péče opatření k odstranění nedostatků či uložení pokut v případě zjištění pochybení při péči o kulturní památky.⁶⁰

Důležitou roli v oblasti ochrany památkového fondu hrají vedle státu i územní samosprávné celky, tedy kraje a obce, a to jak v rámci působnosti přenesené⁶¹, tak samostatné.⁶²

Pokud se týče výkonu státní správy, zde **krajský úřad** vykonává řídicí funkci památkové péče v kraji. Do jeho věcné působnosti spadají především záležitosti národních kulturních památek, vyjma jejich prohlášení či rušení⁶³. Památkový zákon krajským úřadům ukládá celou řadu úkolů, především uplatňují svá stanoviska k územně plánovací dokumentaci pro území, v němž se nachází nemovitá NKP či památková zóna, povolují obnovu NKP, pokud nepodléhá povolení dle jiného předpisu, vykonávají dozor při jejich obnově či vystupují jako dotčené správní orgány v řízeních týkajících se zabezpečení péče o NKP.⁶⁴ Krajský úřad rovněž plní úlohu správního orgánu druhého stupně ve vztahu k obecním úřadům obcí s rozšířenou působností, z čehož plyne jeho postavení jako odvolacího orgánu proti rozhodnutím zmíněných podřízených obecních úřadů, jakož i pravomoc k vedení přezkumného řízení. Zvláštní postavení má, což je nutné zmínit, Magistrát hlavního města Prahy, který vykonává působnost krajského úřadu a zároveň i obecního úřadu obce s rozšířenou působností.⁶⁵

V samostatné působnosti **kraje** schvalují po projednání s MK koncepci podpory státní památkové péče v kraji, dále návrhy plánů a programů zachování a obnovy kulturních památek a také usměrňují jejich kulturně výchovné využití.⁶⁶ Tuto jejich aktivitu můžeme označit za činnost převážně koordinační a koncepční.

Nejnižším stupněm soustavy státní památkové péče jsou **obecní úřady obcí s rozšířenou působností**. Těmto přísluší výkon státní správy ve stanoveném správním obvodu, pokud se dotýká kulturních památek či ochranných pásem všech kategorií. Do výčtu činností lze dle památkového zákona zařadit např. povolování obnovy KP, pokud se neřídí jiným právním předpisem, vystupování v pozici dotčeného orgánu v řízeních podle zvláštních právních předpisů, uplatňování zájmů státní památkové péče v procesech územního

⁶⁰ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 199-201. (§ 27)

⁶¹ § 42a zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

⁶² JURNÍKOVÁ, Jana. Problematika památkové péče na komunální a regionální úrovni. *Veřejná správa*, 2003, roč. XIV, č. 47, s. 25.

⁶³ Viz blíže kapitola 1.1.

⁶⁴ DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ a kol: *Správní právo...*, s. 337.

⁶⁵ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 203-205. (§ 28)

⁶⁶ § 28a zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

plánování, vykonávání dozoru nad obnovou KP či dohled nad dodržováním předpisů památkové péče.⁶⁷ Při plnění svých úkolů se obecní úřady opírají o pomoc odborné organizace státní památkové péče, tedy Národního památkového ústavu, a jejich činnost musí být v souladu s aktuální koncepcí rozvoje státní památkové péče v ČR.⁶⁸

Obec bez ohledu na svou velikost má ve své samostatné působnosti pečovat o kulturní památky v místě a kontrolovat, jak jejich vlastníci plní povinnosti zákonem jim uložené. Tyto povinnosti však nejsou zákonem nijak dále specifikovány, ale lze si kupříkladu představit snahu o zlepšení právního povědomí vlastníků kulturních památek. A pokud má samotná obec či kraj ve vlastnictví některou z kulturních památek, pak se na ně bezpochyby vztahují všechna práva a povinnosti vlastníka⁶⁹ stanovené památkovým zákonem.⁷⁰

Dalším článkem ve struktuře památkové péče jsou **celní úřady**, které v souvislosti se vstupem ČR do Evropské unie, potažmo do tzv. Schengenského prostoru, převzaly kontrolní pravomoc především ve vztahu k přepravě kulturních památek. Památkový zákon totiž stanoví, že kulturní památku lze při splnění zákonných podmínek v zahraničí vystavovat, do zahraničí zapůjčit či vyvést pro jiné účely a totéž platí i pro zahraniční památky na území našeho státu.⁷¹ V těchto případech celní úřady kontrolují dodržování podmínek dovozu a vývozu kulturních památek a věcí naplňujících jejich znaky, především předchozí souhlas MK či příslušného orgánu jiného státu. Při výkonu své činnosti spolupracují s orgány státní památkové péče, NPÚ a památkovou inspekcí.⁷²

Památkový zákon počítá na úseku ochrany kulturních památek i s dalšími správními orgány, konkrétně s tzv. **komisemi státní památkové péče**. Tyto mohou být zřizovány radou kraje či radou obce s rozšířenou působností⁷³, tedy v rámci samosprávy, jako poradní komise, jejichž úkolem je všestranné posuzování a koordinace úkolů státní památkové péče. Komise mají pouze povahu poradního orgánu a nepřísluší jim rozhodovací pravomoc. Jejich činnost je zaměřena výhradně na výkon samosprávy a je proto vyloučeno ingerovat do postupu správních orgánů při výkonu přenesené působnosti.⁷⁴

---

⁶⁷ DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ a kol: *Správní právo...*, s. 338.

⁶⁸ § 29 odst. 1 a 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁹ Blíže viz kapitola 2.

⁷⁰ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 213. (§ 30)

⁷¹ § 20 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

⁷² VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 202. (§ 27a)

⁷³ § 122 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích a § 80 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích.

⁷⁴ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 214-215. (§ 31)

Již výše jsem zmínila, že na činnosti památkové péče se podílejí rovněž pověřené fyzické osoby, které do systému přinášejí bonus v podobě znalosti daného území. Památkový zákon předpokládá osobu tzv. **konzervátora státní památkové péče** jako dobrovolného spolupracovníka v čestné funkci⁷⁵ a zároveň člena příslušné komise státní památkové péče, kterého jmenuje obecní úřad obce s rozšířenou působností. Jeho hlavním úkolem je soustavné sledování stavu kulturních památek, podávání zpráv o jejich stavu, péči a využití, navrhování potřebných opatření a v neposlední řadě nápomoc při propagaci KP i státní památkové péče jako takové.⁷⁶

Pro pomoc konzervátorovi při výkonu jeho činnosti mohou být na jeho návrh pověřeni obecním úřadem obce s rozšířenou působností další dobrovolníci, tzv. **zpravodajové státní památkové péče**. Jejich úloha spočívá zejména ve sledování případných nepovolených úprav nemovitých KP nebo nemovitostí v památkově chráněných územích.⁷⁷

Ochrana a obnova kulturních památek je vysoce odbornou činností, která vyžaduje speciální znalosti v celé řadě odvětví včetně dlouhodobého sledování stavu památkové fondu. Proto je zcela nezbytná existence odborné organizace státní památkové péče, kterou je dle památkového zákona **Národní památkový ústav**. Zřizovatelem této státní příspěvkové organizace je ke dni 1. ledna 2003 ministerstvo kultury, jemuž je tedy podřízena. NPÚ se člení na generální ředitelství sídlící v Praze a čtrnáct územních odborných pracovišť pro území jednotlivých vyšších územně samosprávných celků.⁷⁸

Ústav je ze zákona pověřen více druhy činností vztahujících se k teorii i praxi státní památkové péče a jeho působení je velmi rozmanité. Posláním NPÚ je především poskytování odborné podpory orgánům státní památkové péče, a to v podobě rozborů, prognóz, koncepcí či metodik. Dále plní úkoly vědeckovýzkumné, dokumentační, informační i evidenční, když vede Ústřední seznam kulturních památek ČR. Pro účely konkrétních řízení pořizuje odborná stanoviska, analýzy a posudky jako podklady pro činnost ostatních orgánů státní památkové péče. Bezplatnou odbornou pomoc pak poskytuje vlastníkům kulturních památek a zároveň dohlíží na zajišťování péče o ně. Důležitým úkolem je i zajištění dalšího a soustavného vzdělávání pracovníků v oblasti památkové péče. V neposlední řadě NPÚ vykonává i vlastní

---

⁷⁵ Dle § 23 odst. 2 vyhlášky Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., která je prováděcím předpisem k z. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů jsou hrazeny cestovní výdaje a některé další náhrady vzniklé při plnění úkolů.

⁷⁶ § 31 odst. 2 a 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁷ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 215. (§ 31)

⁷⁸ Národní památkový ústav [online]. www.npu.cz [cit. 17. června 2015]. Dostupné na < <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pracoviste-npu/>>.

správu některých památkově chráněných objektů⁷⁹, které jsou ve vlastnictví státu. Pro tento účel jsou při územních odborných pracovištích zřizovány také správy jednotlivých památkových objektů.

---

⁷⁹ Jedná se především o hrady a zámky a jejich počet je cca 100.

2 Práva a povinnosti vlastníka kulturní památky

Pokud se mám v této části práce věnovat definování jednotlivých práv a především povinností plynoucích vlastníkům památkově chráněných objektů ze zákonné úpravy, pak musím nezbytně zdůraznit, že právě v této oblasti se nejcitelněji projevuje intenzivní zájem státu na ochraně kulturního dědictví, který však koliduje se samotnými vlastnickými právy. V nejobecnější rovině se tedy jedná o interakci mezi dvěma ústavně zaručenými právy, a to právem na ochranu vlastnictví a právem na příznivé životní prostředí.⁸⁰

Ačkoli se může zdát odvolávání se na životní prostředí přehnané, je tomu právě naopak. Kulturní bohatství můžeme jistě považovat právě za jednu ze součástí životního prostředí, když jím rozumíme souhrn všech materiálních složek vnějšího světa, s nimiž je člověk ve vztahu vzájemného působení, ať už se jedná o vztahy člověka k přírodě nebo ke společnosti.⁸¹ Kulturní památky totiž nejsou jen samostatnými a vytrženými objekty bez kontextu, ale vyniknou právě díky celkovému rámci okolí, které je obklopuje a mnohdy i utváří. Proto mluvíme o kulturních památkách jako o uměle vytvořené složce životního prostředí, která je neméně důležitá než prvek přírodní.⁸²

Základ **práva na příznivé životní prostředí** nalezneme již v preambulích Ústavy České republiky a Listiny základních práv a svobod. Z obou textů lze vyčíst odhodlání chránit přírodní i kulturní bohatství pro budoucí generace a rovněž jakýsi morální apel s ekologickým rozměrem.⁸³ Konkrétní úprava je pak obsažena v čl. 35 LZPS, když odst. 1 tohoto ustanovení obecně garantuje právo každého na příznivé životní prostředí a odst. 3 říká, což je pro naše účely důležitější, že při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat nad míru stanovenou zákonem životní prostředí, a tento zákaz výslovně vztahuje i na kulturní památky. Odtud plyne, že odpovědnost za stav životního prostředí nese primárně stát, ale jeho dominantní postavení je oslabováno tendencemi přenášejícími část odpovědnosti na jednotlivce, neboť zmíněné omezení výkonu práv směřuje vůči každému z nás a nikoliv jen vůči moci veřejné.⁸⁴ Bližší provedení zmíněného ústavního práva včetně konkretizace

⁸⁰ KOCOUREK: *Omezení vlastnického...*, s. 13.

⁸¹ § 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí omezuje svou definici životního prostředí pouze na „vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje“ a mezi jeho složky řadí zejména ovzduší, vodu, horniny, půdu, organismy, ekosystémy a energie.

⁸² POSPÍŠIL, Boleslav. *Životní prostředí očima právníka*. 1. vydání. Brno: Universita J. E. Purkyně, 1981, s. 23.

PEK, Tomáš. *Stavební památky – specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 35.

⁸³ ŠIMÍČEK, V. *Preambule*. In WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 51.

⁸⁴ KOKES. *Příznivé životní prostředí*. In WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 720.

omezení a případných sankčních opatření najdeme v mnoha složkových zákonech⁸⁵ práva životního prostředí.

Na tomto místě bych ještě ráda zmínila, že k tématu se vztahuje taktéž čl. 34 odst. 2 LZPS, který zaručuje **právo přístupu ke kulturnímu bohatství**. Toto ustanovení zakládá subjektivní právo jedince podílet se na kulturním životě aktivní i pasivní formou a užívat výsledků kultury v širokém slova smyslu, ať už vlastní uměleckou nebo vědeckou činností či jen každodenním stykem s kulturním bohatstvím tvořeným hmotnými i duchovními hodnotami. Tomuto právu analogicky odpovídá povinnost státu zajistit takovýto svobodný přístup ke kulturnímu dědictví, a pro tyto účely ho rozvíjet a chránit.⁸⁶

Do rozporu s výše zmíněnými zárukami se v případě snah o zachování kulturně cenných objektů staví **právo na ochranu vlastnictví**. Toto rovněž ústavně zakotvené právo zakládá každému právo vlastnit majetek, jak stanoví čl. 11 odst. 1 LZPS. Vlastnické právo je jedním z nejstarších subjektivních práv a soukromé vlastnictví jako takové je základem každé zdravé společnosti. „*Je předpokladem svobody, rozvoje jednotlivce a základem jeho soukromé iniciativy*“⁸⁷. Vymezení obsahu daného práva ponechal ústavodárce zákonodárci⁸⁸ potažmo právní vědě, když LZPS pouze zakládá rovnost⁸⁹ všech vlastnických práv co do zákonného obsahu a jejich ochrany. Můžeme jej tedy definovat jako přímé a výlučné právní panství individuálně určené osoby nad konkrétní věcí.⁹⁰ A tímto rovněž vymezíme stěžejní pojem této práce, kterým je samotná osoba vlastníka. Neboli subjekt, jemuž náleží vlastnické právo, jak je definováno výše. Obecně lze říci, že vlastník má právo zacházet s věcí podle své vůle, je oprávněn svůj majetek držet, užívat ho a požívat jeho plodů a užitků, disponovat jím včetně práva svou věc zcizit, opustit ji, měnit ji či ji dokonce zničit.⁹¹

Avšak meze výkonu vlastnického práva přesto nejsou absolutně neomezené. Předně je třeba si uvědomit, že svoboda jednotlivce končí právě tam, kde začíná svoboda druhého. Není tedy možné svůj majetek zneužívat či pomocí něho jakkoli škodit druhým a zasahovat do

---

⁸⁵ Např. zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší či zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

⁸⁶ ŠIMÁČKOVÁ. *Ochrana tvůrčí činnosti*. In WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 696-697.

FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2001, s. 166.

⁸⁷ ŠIMÁČKOVÁ. *Ochrana vlastnictví*. In WAGNEROVÁ a kol: *Listina základních...*, s. 300.

⁸⁸ Srov. § 1011 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

⁸⁹ Článek 11 odst. 1 usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁰ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Díl první: Obecná část*. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 282-283.

⁹¹ FILIP: *Vybrané kapitoly...*, s. 118.

ŠVESTKA a kol: *Občanské právo...*, s. 297-300.

jejich majetkových či jiných práv a dále jeho výkon rovněž nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí či jiné zákonem chráněné obecné zájmy. Když mezi posledně jmenované můžeme bezesporu zařadit i zájem na ochraně kulturního bohatství.⁹² Lze tedy říci, že „*vlastnictví jako právní institut nespočívá jen v právu jednoho a v povinnosti ostatních ho v jeho právu nerušit, nýbrž že i vlastník sám má z důvodu svého vlastnictví určité povinnosti vznikající mu přímo ze zákona*“⁹³ a že ho vlastnictví samotné zavazuje, jak ostatně stanoví čl. 11 odst. 3 LZPS.

Vlastnické právo není nijak odtržené od společnosti a má významnou tzv. sociální funkci, vlastník tak nese jistou odpovědnost vůči společnosti a výkon jeho práv by měl sloužit pro její všeobecné blaho.⁹⁴ Z tohoto plynou omezení různého druhu i intenzity, která však vždy musí sledovat legitimní cíl, jsou ukládána na základě zákona a vlastníkovvi za ně náleží určitá náhrada.⁹⁵ Dochází k zásahům do jinak silně chráněného vlastnického práva, aby byla umožněna realizace takových činností ve společnosti, které by při zachování neomezeného výkonu práva, nebylo možné provést. Nad zájmy vlastníka samotného je v takových případech staven zájem veřejný. Za tento nepovažujeme jakýkoliv kolektivní zájem, nýbrž jej můžeme definovat jako „*takový zájem, resp. zájmy, jež by bylo možno označit za obecné či veřejně resp. obecně prospěšné zájmy, jejichž nositeli jsou blíže neurčené, nicméně alespoň rámcově determinovatelné okruhy či společenství osob jako tzv. veřejnost, popř. zájmy, u nichž jde o tzv. zájmy společnosti*“.⁹⁶

Shrňme, že výše zmíněná omezení buď plynou ze samotného pojmu vlastnictví, čili imanentní omezení, nebo pocházejí zvenčí a jsou ukládány soudem, správním úřadem nebo vyplývají přímo ze zákona. Spočívají v povinnosti vlastníka něco opomenout, něco strpět či naopak něco aktivně vykonat a mohou být obecně několikerého typu.⁹⁷ Za prvé se jedná o zásah, který zcela nebo v podstatné míře znemožňuje výkon některé ze složek vlastnického práva a jde v podstatě o materiální vyvlastnění. Druhou variantou je tzv. koncepce zvláštní oběti, kdy vlastníci dotčení zásahem jsou povinni snášet citelnější omezení než majitelé typově shodných či obdobných objektů. Nejsilnějším druhem zásahu je pak proces

---

⁹² ŠIMÁČKOVÁ. *Ochrana vlastnictví*. In WAGNEROVÁ a kol: *Listina základních...*, s. 313.

⁹³ ŠVESTKA a kol: *Občanské právo...*, s. 289.

⁹⁴ ŠIMÁČKOVÁ. *Ochrana vlastnictví*. In WAGNEROVÁ a kol: *Listina základních...*, s. 300.

⁹⁵ Článek 11 odst. 4 usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁶ PRŮCHA, Petr. *Správní právo. Obecná část*. 7. doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 54 a dále srov. nález Ústavního soudu ze dne 28. března 1996, sp. zn. I. ÚS 198/95.

⁹⁷ ŠVESTKA a kol: *Občanské právo...*, s. 287-289.

vyvlastnění, tedy nuceného odnětí vlastnického práva, který je krajním řešením a vyžaduje splnění striktních podmínek.⁹⁸

Při realizaci jakéhokoli zásahu je vždy třeba se vypořádat s konkurencí obou výše definovaných ústavně chráněných hodnot a brát ohled na vlastnické i kulturní aspekty. Jelikož ústavní pořádek nestanovuje hierarchii základních lidských práv a svobod ani dalších chráněných hodnot a zachází s nimi rovnocenně, je třeba se snažit o co nejšetrnější vyrovnání konkrétních kolidujících zájmů, tak aby bylo zachováno maximum z obou a nedocházelo ke svévolnému upřednostňování jednoho z nich.⁹⁹ Tomuto postupu odpovídá tzv. test proporcionality, který byl opakovaně použit v judikatuře Ústavního soudu a předpokládá posouzení situace z hlediska vhodnosti a potřebnosti daného opatření a závěrečného poměrování protichůdných hodnot s tím, že musí být šetřeno podstaty a smyslu omezovaného práva či svobody.¹⁰⁰

Závěrem připomeňme, že ochrana kulturních památek je prvořadým veřejným zájmem a jako takovou ji můžeme označit za jeden z legitimních cílů umožňujících zásah do práv vlastníka. Avšak „*památková ochrana nemá volit extrémní řešení nezohledňující v potřebné míře i jiné konkurující legitimní zájmy, práva či hodnoty a musí usilovat o co nejmenší omezení vlastnických práv dotčených vlastníků nemovitostí, která ještě vedou k dosažení cíle této ochrany*“¹⁰¹. Veřejný zájem je zjišťován vždy v konkrétní věci v průběhu správního řízení nejlépe způsobem naznačeným výše a po zvážení všech okolností a připomínek. Výstupem je následné správní rozhodnutí, z jehož odůvodnění by mělo zřetelně vyplynout, proč veřejný zájem převážil nad jinými partikulárními zájmy.¹⁰² Takovým důvodem může být třeba i skutečnost, že kulturní památka je sice předmětem vlastnického práva, ale její historická či jiná hodnota představuje entitu, která člověka přesahuje a právo čerpat estetické okouzlení či jiné potěšení náleží všem. Tuto myšlenku krásně vyjádřil Victor Hugo, když řekl, že „*užitečnost věci patří jejímu vlastníku, ale její krása patří všem*“.¹⁰³

Kulturní památka je významnou hodnotou, která zasluhuje zvláštní ochranu jak ze strany státu, tak vlastníka i třetích osob. A zvláště osoba vlastníka se jeví jako zásadní. Památkovou ochranu totiž z právních důvodů nelze zajistit jinak než právě prostřednictvím

⁹⁸ KOCOUREK: *Omezení vlastnického...*, s. 246-247.

⁹⁹ KOKEŠ. *Příznivé životní prostředí*. In WAGNEROVÁ a kol: *Listina základních...*, s. 713.

¹⁰⁰ Srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 9. října 1996, sp. zn. Pl. ÚS 15/96, ze dne 28. ledna 2004, sp. zn. Pl. ÚS 41/02 a ze dne 26. dubna 2005, sp. zn. Pl. ÚS 21/04.

¹⁰¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. srpna 2009, sp. zn. 7 As 43/2009-52.

¹⁰² Nález Ústavního soudu ze dne 28. června 2005, sp. zn. Pl. ÚS 24/04.

¹⁰³ ŠIMÁČKOVÁ. *Ochrana výsledků tvůrčí činnosti*. In WAGNEROVÁ a kol: *Listina základních...*, s. 698.

vlastníků chráněných objektů. Tito však musí respektovat zájem státu na zachování něčeho tak specifického, čímž kulturní památky bezesporu jsou, a v důsledku toho přijmout jistá omezení v nakládání se svým majetkem.¹⁰⁴ Nejlépe však bude systém ochrany fungovat, pokud vlastník nebude na své postavení nahlížet jen jako na souhrn opatření a povinností, ale spíše jako na výraz jakési morální odpovědnosti vůči generacím budoucím a výraz úcty k pokolením minulým. Tvůrci totiž netvořili pro sebe, nýbrž pro věčnost a vlastník je tedy zavázán k ochraně památky již jejím samotným autorem.¹⁰⁵

2.1 Práva vlastníka kulturní památky

V úvodu této kapitoly jsem zmínila, že omezení vlastnického práva z důvodu veřejného zájmu je možné, a to na základě zákona a za náhradu¹⁰⁶. A právě druhou podmínku nelze chápat pouze jako finanční kompenzaci, ale jako široký soubor možností a oprávnění, které vlastníkovu kulturní památky plynou z jeho zvláštního postavení a které mu alespoň nepatrně ulehčí v náročné činnosti jakou náležitá péče o kulturní památku je.

Bezesporu nejproblematičtější oblastí v péči nejen o kulturní památky je otázka jejího financování. Pochopitelně je nejvhodnější, pokud si památka tzv. vydělá sama na sebe svým provozem, což je však případ zcela výjimečný, nebo pokud její bytí zajistí vlastník z vlastních zdrojů či za podpory investorů, sponzorů nebo jiných mecenášů. Ve většině případů je však takováto vnitřní finanční soběstačnost pouhou utopií a je tedy nutná možnost spolufinancování.¹⁰⁷ Proto památkový zákon na tuto pamatuje a umožňuje vlastníkům čerpat různé finanční příspěvky, prostředky z dotačních programů či nabízí prostor pro daňové úlevy. Celkové řešení systému výhod a příspěvků však není ideální, protože postrádá komplexní přístup. Existují totiž znatelné rozdíly mezi vlastníky kulturních památek sensu stricto a vlastníky nepamátkových objektů nacházejících se v památkově chráněných územích, stejně tak jako se liší možnosti čerpání podpory dle typu vlastnického subjektu a je tedy rozhodné, zda se jedná o KP ve vlastnictví fyzické či právnické osoby nebo státu.¹⁰⁸

Předně může vlastník KP žádat obec nebo kraj o tzv. **příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky** dle ustanovení § 16 ZSPP, který navazuje na povinnosti vlastníka

¹⁰⁴ KAIGL, Jan a kol: *Příručka vlastníka kulturní památky*. 2. (upravené) vydání. Praha: Nakladatelství Jalna, 2004, s. 4.

¹⁰⁵ ŠIMÁČKOVÁ. *Ochrana výsledků tvůrčí činnosti*. In WAGNEROVÁ a kol: *Listina základních...*, s. 698.

¹⁰⁶ Článek 11 odst. 4 usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁷ PEK, Tomáš. *Stavební památky – specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 196.

¹⁰⁸ Tamtéž, str. 152-156.

pečovat o KP na vlastní náklady a udržovat ji v dobrém stavu, když se zároveň jedná o druh peněžité náhrady za omezení vlastnického práva. Je však nutné konstatovat, že právní úprava je obecně nedostatečná, nevhodně koncipovaná a postrádá přesně vymezená kritéria pro rozdělování určeného objemu finančních prostředků.

Nenárokový příspěvek vlastníkovi náleží výhradně na zvýšené náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky za účelem jejího účinnějšího společenského uplatnění, nikoli na modernizaci či jiné úpravy provedené v zájmu vlastníka, neboť tento příspěvek je přísně účelový.¹⁰⁹ Příspěvek může být poskytnut, pokud jde za prvé o zvlášť odůvodněný případ. Taková situace nastane, jestliže je KP nebo její část ve špatném technickém stavu, který však není zaviněn vlastníkem, dále pokud je památka využívána či zpřístupněna veřejnosti pro kulturně vzdělávací nebo náboženské účely, pokud se nachází v pohledově významné poloze nebo konečně pokud jde o ojedinělou KP svého druhu v daném územním obvodu.¹¹⁰ Stejně tak může být příspěvek poskytnut i tehdy, nemůže-li vlastník z vlastních prostředků uhradit výše zmíněné náklady, a pokud poměr jeho hospodářských výsledků a příjmů vůči požadovaným nákladům splňuje stanovenou úroveň.¹¹¹ Rozhodování o poskytnutí příspěvku je výkonem veřejné správy, resp. státní správy i přesto, že náleží orgánům samosprávy. Na tento postup se vztahují ustanovení správního řádu, což proces formalizuje z důvodu poskytování veřejných prostředků pro účely, které jsou svojí povahou ve veřejném zájmu.¹¹²

Pokud však vlastník nesplní zákonné podmínky a na poskytnutí příspěvku proto nedosáhne či poskytnutý příspěvek nepokryje veškeré výdaje, je možné se dle názoru Ústavního soudu¹¹³ domáhat poskytnutí náhrady újmy způsobené omezením vlastnického práva přímo na základě čl. 11 odst. 4 LZPS. Předpokladem takového postupu je ovšem vyčerpání všech dostupných opravných prostředků. V případě úspěchu vlastníkovi nenáleží paušální náhrada, ale příspěvek na skutečné a prokazatelné náklady, které plynou právě z omezení vlastnického práva z důvodu ochrany kulturního dědictví, především pak v důsledku zvláštních nároků na údržbu chráněných objektů.¹¹⁴

Další možností finanční výpomoci je poskytnutí příspěvku na obnovu přímo ze státního rozpočtu, ovšem pokud je splněna zjevně hierarchicky vyšší podmínka mimořádného

---

¹⁰⁹ *Důvodová zpráva k zákonu o státní památkové péči* ze dne 10. 12. 1985 [online]. www.psp.cz [cit. 12. června 2015]. Dostupné na <www.psp.cz/eknih/1986cnr/tisky/t0008_04.htm>. (§ 16)

¹¹⁰ § 12 odst. 1 vyhlášky Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., která je prováděcím předpisem k z. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

¹¹¹ Tamtéž, § 12 odst. 2.

¹¹² VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 127. (§ 16)

¹¹³ Nález Ústavního soudu ze dne 23. června 1994, sp. zn. I ÚS 35/94.

¹¹⁴ KOCOUREK: *Omezení vlastnického...*, s. 196.

společenského zájmu na zachování kulturní památky, když vyhláška k ZSPP obsahuje taxativní výčet takových situací. Předně jestliže se jedná o národní kulturní památku či památku zapsanou na seznamu UNESCO, dále pokud je památka v havarijním technickém stavu a tento nebyl zaviněn vlastníkem, je zpřístupněna pro kulturně vzdělávací či náboženské účely, tvoří významnou dominantu nebo je ojedinělou KP svého druhu na území republiky a v neposlední řadě pokud je památka zařazena do specializovaných programů MK na úseku státní památkové péče.¹¹⁵

Orgánem příslušným k poskytnutí příspěvku je buď přímo ministerstvo kultury, nebo je příspěvek poskytnut prostřednictvím krajského úřadu či obecního úřadu obce s rozšířenou působností.¹¹⁶ Pro tyto účely má MK k dispozici hned několik programů s různou specializací a podmínkami čerpání. Jedním z nich je havarijní program zaměřený na záchranu nemovitých kulturních památek ve špatném technickém stavu, zejména na jejich stavební zajištění či opravy střech a nosných konstrukcí. Obdobnou možností financování je program záchrany architektonického dědictví, který podporuje zachování toho nejcennějšího, co naše země skýtá na poli architektonickém, tedy se jedná o obnovu hradů, zámků, klášterů, kostelů či historických zahrad. Poskytnutý příspěvek je ovšem určen pouze na financování prací směřujících k záchraně památky jako celku nebo částí, které tvoří její podstatu. Na podporu památkově chráněných oblastí jsou zaměřeny program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón a program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny. Prvně jmenovaný je nástrojem k obnově KP nacházejících se v památkově chráněných územích, avšak za podmínky, že příslušná obec má zpracován vlastní program regenerace a společně s vlastníkem se podílí na opravách objektu. Druhý je zaměřen na ochranu památek lidové architektury a zahrnuje obnovu např. zemědělských usedlostí, chalup, kapliček, kostelů a dalších významných památek v obcích jako jsou pomníky, sochy či boží muka. Jako naplnění mezinárodních závazků byl v roce 2008 zřízen tzv. program Podpora pro památky UNESCO zahrnující tři základní okruhy pro čerpání příspěvků – tvorba plánů a dokumentací, vědecko-výzkumné aktivity prohlubující poznání o historii a hodnotách památek a rovněž oblast prezentace a propagace památek zapsaných na seznamu UNESCO. Ministerstvo kultury pochopitelně neopomíná ani oblast movitých KP a funguje tak program restaurování movitých kulturních památek, především významných děl výtvarných umění nebo uměleckořemeslných prací

---

¹¹⁵ § 13 odst. 2 vyhlášky Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., která je prováděcím předpisem k z. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

¹¹⁶ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 128. (§ 16)

umístěných ve veřejnosti přístupných budovách pro kulturní, výchovné, vzdělávací či náboženské účely. Nepatrně odlišným je poslední z programů, který finančně podporuje veřejně prospěšné projekty spolků či jiných subjektů, jejichž činnost napomáhá k ochraně památkového fondu. Jedná se o program Kulturní aktivity v památkové péči.¹¹⁷

Památkový zákon dále upravuje nárok vlastníka nebo uživatele pozemku na přiměřenou náhradu za majetkovou újmu, která mohla vzniknout v důsledku opatření souvisejících s vymezením **ochranného pásma** nemovité kulturní památky. Takovým opatřením je zákaz či omezení určitých činností v dané oblasti, nařízení nezbytných úprav či jiná vhodná opatření. Komplikované je postavení obce s rozšířenou působností, která je dle zákonného ustanovení § 17 odst. 4 ZSPP příslušná k poskytnutí náhrady v rámci samostatné působnosti, ačkoli se zjevně jedná o výkon působnosti přenesené. V praxi se však uvedené nároky nevyskytují, což nic nemění na faktu, že úprava je značně zmatená a nesystematická.¹¹⁸

Pokud jsem výše zmínila, že příspěvek na obnovu kulturních památek můžeme chápat jako finanční náhradu za omezení vlastnického práva, pak nesmíme pominout, že při vzniku újmy mají právo na peněžitou náhradu taktéž vlastníci nemovitostí v památkově chráněných územích. Tato možnost však kupodivu není zákonem výslovně upravena a je nutné se jí domáhat přímo na základě ustanovení LZPS, což zakládá nerovnost v právech vlastníků. Nekoncepčnost zákona je tím citelnější, když přiměřená náhrada majetkové újmy jako důsledku zvláštního právního režimu ochranných pásem je zakotvena přímo v ustanovení památkového zákona.¹¹⁹

Zvláštním druhem peněžité kompenzace je **náhrada majetkové újmy** způsobené podstatným omezením v běžném užívání nemovitosti či jiného majetku v důsledku provádění archeologického výzkumu nebo opatření na ochranu archeologického nálezu. Nárok je podmíněn podstatným omezením užívacího práva, čímž rozumíme zásah určité minimální intenzity neboli vznik újmy větší než nepatrné. A dále se tato náhrada vztahuje pouze na vědecké a archeologické výzkumy, ale nikoli již na záchranné archeologické výzkumy vyvolané stavební či jinou činností vlastníka. Své právo je vlastník povinen uplatnit do šesti měsíců od skončení terénní fáze výzkumu, a to u Archeologického ústavu nebo jiné oprávněné organizace, jinak právo zaniká. Souvisejícím je právo vlastníka na **uvedení**

---

¹¹⁷ *Ministerstvo kultury - Granty a dotace*. [online]. www.mkcr.cz [cit. 19. června 2015]. Dostupné na <<http://www.mkcr.cz/granty-a-dotace/default.htm>>.

¹¹⁸ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 129-134. (§ 18)

¹¹⁹ KOCOUREK: *Omezení vlastnického...*, s. 172-174.

majetku po skončení prací **do předešlého stavu**. Není-li však takový postup možný nebo hospodářsky účelný, pak vlastníkově vzniká právo na peněžitou náhradu.¹²⁰

Za zcela specifický lze označit nárok na **odměnu za učinění archeologického nálezu**. Tato speciální úprava nálezného se vztahuje pouze na případy nálezu provedeného mimo archeologický výzkum a dále zahrnuje i náhradu souvisejících nutných nákladů. O obou nárocích uplatněných nejpozději do jednoho roku rozhodne krajský úřad ve společném řízení.¹²¹

Možnosti spolufinancování jsou však široké a různorodé, když v některých případech lze různé druhy podpory kombinovat a jindy čerpání prostředků vyloučí účast v jiných programech.

Dále kromě výše zmíněné podpory plynoucí ze specializovaných programů či mimořádně mimo ně ze státního rozpočtu zahrnují také podporu na úrovni **místní samosprávy**. Obce a kraje mají možnost dle svých priorit a rozpočtových možností usměrňovat vývoj regionu podporou vybraných oblastí. Čerpání prostředků probíhá buď přímo, pokud se jedná o subjekty založené přímo samosprávou, jako jsou např. muzea nebo galerie, či prostřednictvím obecních a krajských dotačních titulů. Ve velké míře podpora přichází rovněž ze strany **Evropské unie** či jako výsledek jiné **mezinárodní spolupráce**. Ráda bych jmenovala konkrétně podporu z regionálních, tematických a integrovaných fondů EU, podporu z komunitárních programů EU a fondů evropské územní spolupráce, což jsou nejspíše společností nejvíce známé formy podpory. Nejedná se však o programy vyloženě směřující jen k obnově kulturních památek, nýbrž sledují spolufinancování projektů ve větším rozsahu. Evropské dotační tituly bohužel spojuje i jejich vysoká byrokratická náročnost a nutnost prvotního zafinancování celého projektu žadatelem, neboť prostředky jsou vypláceny až zpětně při splnění striktních podmínek. Čerpání takovéto podpory se proto jeví problematickým pro drobné vlastníky bez zázemí. Významnou součástí finanční pomoci tvoří prostředky z tzv. Norských či Švýcarských fondů.¹²²

V neposlední řadě je nutné zmínit možnost nepřímé finanční pomoci ze strany státu v podobě **daňových úlev či zvýhodnění** jako kompenzaci zákonných povinností vlastníka. Stát sice potřebuje pro naplňování všech svých funkcí dostatek prostředků a z tohoto důvodu

---

¹²⁰ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 191-192. (§ 24)

¹²¹ § 23 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

¹²² PEK, Tomáš. *Stavební památky – specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 196-201.

dochází k vybírání daní, avšak je si zároveň vědom náročnosti ochrany kulturního bohatství a důležitosti vlastníků kulturních památek v takovém procesu, tudíž jím touto cestou nabízí jisté peněžní ulehčení. Je však třeba konstatovat, že systém daňových úlev trpí častými novelami a díky tomu je dosti roztržštěný a pro „neodborníka“ nepřehledný až zmatečný.¹²³

Předně se jedná o možnost osvobození od daně ze staveb a pozemků dle zákona o dani z nemovitých věcí¹²⁴. Úprava se vztahuje na stavby, které jsou kulturními památkami a současně na nich probíhají stavební úpravy. Tyto jsou osvobozeny od daně na dobu osmi let, přičemž lhůta počíná běžet rokem následujícím po vydání kolaudačního souhlasu na úpravy provedené vlastníkem. Stejně tak jsou od daně osvobozeny i kulturní památky sloužící výlučně k výchovně vzdělávacím účelům a pro tyto potřeby je mezi ministerstvem kultury a vlastníkem uzavřena podrobná písemná smlouva o zpřístupnění památky. Obdobná úprava se týká i daně z pozemků, kdy jsou osvobozeny takové pozemky, které tvoří jeden funkční celek s kulturní památkou, která je zpřístupněna na základě podobné smlouvy mezi MK a vlastníkem jako je uvedeno výše.

Další typy úlev nabízí zákon o daních z příjmů¹²⁵. Jedná se zejména o specifika při odpisování ve vztahu ke kulturním památkám. Dochází ke zvýhodnění při ročním odpisu u technického zhodnocení provedeného na nemovitém chráněném objektu, když je stanoven na jednu patnáctinu vstupní ceny. Pokud se týče památek movitých, tak tyto a jejich soubory tvoří tzv. hmotný majetek, který je z odpisování zcela vyloučen. Všeobecně tato úprava stanovuje i osvobození bezúplatných příjmů z nabytí dědictví nebo odkazu od jakéhokoliv zůstavitele, což je nově zakotveno novelou zákona provedenou k 1. lednu 2014 a fakticky se jedná o zánik dědické daně. V souvislosti s rekodifikací soukromého práva dochází rovněž ke změnám v oblasti darování, kdy i tato materie je nově považována za jeden z předmětů daně z příjmů. Je ale zachována zásada, že od daně je osvobozeno bezúplatné nabytí majetku, tedy i kulturních památek movitých či nemovitých, pokud k němu dochází velmi zjednodušeně mezi osobami příbuznými.¹²⁶

Prozatím jsem se věnovala finanční kompenzaci a výpomoci vlastníkově, avšak náhrada za omezení jeho práv může být i nepeněžního charakteru, což ostatně plyne i

---

¹²³ Tamtéž, s. 158.

¹²⁴ § 4 odst. 1 písm. g) a § 9 odst. 1 písm. k) a p) zákona č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁵ § 4a písm. a), § 10 odst. 1 písm. n) a odst. 2 písm. d), § 27 písm. e), § 29 odst. 3 a § 30 odst. 6 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁶ KAIGL, Jan a kol: *Příručka vlastníka kulturní památky*. 2. (upravené) vydání. Praha: Nakladatelství Jalna, 2004, s. 12.

z judikatury. Dle Ústavního soudu je náhradou dle čl. 11 odst. 4 LZPS totiž třeba rozumět zejména poskytnutí odborné pomoci při obnově památky či dalších podkladů a informací, zabezpečování projektových a stavebně-restaurátorských prací při obnově vybraných objektů a možnost žádat o poskytnutí fakultativního příspěvku na jejich obnovu, jak je popsáno výše. Nicméně může mít i podobu pracovní výpomoci, slevy materiálu apod.¹²⁷

Pokud se tedy týče poskytování **odborné pomoci** vlastníkům KP, tak tato činnost včetně dalších poradenských a informačních služeb přísluší odborné organizaci státní památkové péče, kterou je Národní památkový ústav, potažmo jeho územní odborná pracoviště. Jako nepostradatelná a častokrát i nedoceníitelná se tato bezplatná služba jeví při procesu obnovy nemovité kulturní památky, kdy NPÚ poskytuje vlastníkovi či projektantovi potřebné podklady, informace a odbornou pomoc tak, aby konkrétní dokumentace zamýšlené obnovy vyhověla podmínkám vydaného závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností či úřadu krajského¹²⁸. Potřebné informace však může vlastník i široká veřejnost obdržet kdykoliv, a to prostřednictvím orgánů státní památkové péče či z různých odborně metodických publikací a edukačních materiálů.

Doposud byla řeč o těch oprávněních a možnostech vlastníka kulturní památky, která jsou mu poskytována jako jistá náhrada za jeho ztížené postavení oproti vlastníkům „obyčejných“ památkově nechráněných objektů. Následující právo je však jiného druhu a je spojeno s procesem prohlašování věcí za kulturní památky. Již výše bylo o postupu pojednáno podrobněji¹²⁹, proto pouze připomenu, že se tak děje správním rozhodnutím ministerstva kultury z jeho vlastního podnětu nebo na návrh. A právě o podání takového návrhu nebo vlastním záměru MK prohlásit věc za KP musí být vlastník dotčené věci písemně **vyrozuměn a má možnost se k takovému návrhu či podnětu vyjádřit**.¹³⁰ Jedná se tedy o zákonnou povinnost MK vyrozumět vlastníka, které odpovídá jeho právo na to být vyrozuměn a právo se vyjádřit, předložit důkazy a jiné podklady. Případné nesouhlasné vyjádření však nemá žádné právní účinky, neboť pro rozhodnutí je rozhodné pouze zjištění vlastností věci vykazujících zákonné znaky KP. I zde je tudíž cítit silný zájem státu na ochraně kulturně cenných objektů a předmětů. Jelikož je však celý proces prohlašování podřízen režimu správního řádu, tak se jeví toto ustanovení nadbytečným. Obdobně památkový zákon

---

¹²⁷ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 23. června 1994, sp. zn. I. ÚS 35/94 nebo rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. května 2004, sp. zn. 5 A 48/2002.

¹²⁸ § 14 odst. 7 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁹ Viz kapitola I.1.

¹³⁰ § 3 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

následně stanoví MK povinnost vyrozumět vlastníka věci, jakož i další subjekty, o výsledku rozhodnutí, tedy o tom, že byla věc prohlášena za kulturní památku nebo naopak, že nebyly shledány důvody pro takové prohlášení.¹³¹ Až proti takovému rozhodnutí se může vlastník bránit podáním řádného opravného prostředku, kterým je rozklad.

Otázka vyrozumívání vlastníka o „statusu“ jeho věci je zásadní pro řádné plnění jeho povinností, které mu ze zákona plynou. Neboť již od chvíle doručení vyrozumění o zahájení procesu prohlašování až do rozhodnutí je vlastník povinen chránit věc před poškozením, zničením či odcizením a zároveň je povinen hlásit zamýšlené či uskutečněné změny vlastnictví věci, o které má být rozhodnuto. To vše je nezbytné pro to, aby věc nepozbyla svých výjimečných vlastností, pro které má být prohlášena za KP, nebo aby nedošlo k jejímu odcizení.

Obdobnou povahu má další z oprávnění vlastníka, a to právo být vyrozuměn ze strany odborné organizace státní památkové péče o zápisu kulturní památky do Ústředního seznamu či v případě zápisu o zrušení prohlášení věci za kulturní památku v takovém seznamu. Na rozdíl od výše uvedeného vyrozumění toto nezakládá žádné právní skutečnosti, neboť ty se odvíjejí od příslušných správních rozhodnutí, jejichž stejnopisy jsou vlastníkům doručovány. Proto se ustanovení jeví opět jako nadbytečné a lze se domnívat, že jde o pozůstatek minulého režimu, který kladl důraz na zápisy ve státních seznamech.¹³²

2.2 Povinnosti vlastníka kulturní památky

V předešlé kapitole jsem se věnovala osvětlení jednotlivých oprávnění a jakýchsi úlev náležejících vlastníkovi kulturní památky, které mají být jistou satisfakcí za širokou skupinu povinností, kterými je vlastník zatěžován. Povinnosti, kterými se budu zabývat v této části, však zcela evidentně převažují, velkou měrou omezují vlastníka ve volném nakládání s jeho majetkem a zmíněná satisfakční opatření je tak mohou jen stěží kompenzovat. Přesto je třeba tuto nevyváženost respektovat a považovat ji za nutnou k dosažení účelné ochrany kulturního bohatství.

Zákon o státní památkové péči stanovuje povinnosti vztahující se na vlastníky kulturních památek i dalších osob hned na několika místech. Pro lepší názornost jsem však pro účely své práce zvolila dělení od zákona odlišné. Jednotlivá omezení a povinnosti vlastníků jsem rozdělila do následujících tří podkapitol vesměs podle fáze, ve které subjekty zavazují. Konkrétně tedy půjde o povinnosti přicházející ještě před prohlášením věci za

---

¹³¹ Tamtéž, § 3 odst. 4.

¹³² VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 42. (§ 7)

kulturní památku, dále o povinnosti řekněme obecné, plynoucí ze samotné podstaty památkové péče a povinnující vlastníka po celou dobu výkonu jeho vlastnických práv ke státem chráněnému objektu a poslední skupinu pak tvoří povinnosti pojící se s fází obnovy kulturní památky.

2.2.1 Povinnosti před prohlášením věci za kulturní památku

První skupinu povinností tvoří ty, kterými je vlastník resp. správce či uživatel jakož i ten, kdo drží památkově hodnotný objekt v dobré víře¹³³, vázán ještě před tím, než je věc na základě zákonného procesu prohlášena za kulturní památku. Důvod takové úpravy je zcela zřejmý. Je nezbytné ochránit objekt, jenž je předmětem řízení, před poškozením, znehodnocením či dokonce jejím zničením, ačkoli se dosud nejedná o věc se statusem kulturní či národní kulturní památky a nepodléhá tedy klasickému režimu památkové ochrany. V opačném případě by totiž následné rozhodnutí o prohlášení věci za KP mohlo být již zcela neúčelné a zbytečné, neboť by věc v mezidobí mohla pozbyť hodnot, pro které se ono řízení vede.

Zásadní povinností vlastníka dotčeného objektu v tomto stádiu je ochrana věci před poškozením, zničením nebo odcizením, a to od doručení vyrozumění o podání návrhu na prohlášení jeho věci za KP či o tom, že o takovém prohlášení rozhoduje ministerstvo kultury z vlastního podnětu. Stejně tak vlastníkovi věci přísluší povinnost oznámit MK každou zamýšlenou případně i uskutečněnou změnu jejího vlastnictví, správy nebo užívání¹³⁴, když otázka vlastnictví je významná pro institut úcastenství v řízení. Zmíněné povinnosti má vlastník až do vlastního rozhodnutí ministerstva kultury. Negativním rozhodnutím či zastavením řízení v případě řízení z moci úřední výše jmenované povinnosti končí. Naopak v případě rozhodnutí kladného na vlastníka plynule přecházejí povinnosti spojené s režimem kulturní památky.¹³⁵

Památkový zákon dále stanoví povinnosti vlastníkům věcí, které by slovy zákona mohly být pro svou mimořádnou uměleckou nebo historickou hodnotu v souladu se společenským zájmem prohlášeny za kulturní památky. Zákonná definice kulturní památky je sice širší než ve výše citovaném ustanovení, přesto lze usuzovat, že záměr zákonodárce směřoval k zahrnutí právě všech věcí vykazujících znaky podle § 2 zákona o státní památkové péči. Takový vlastník má tedy povinnost na písemnou výzvu ministerstva kultury, krajského

---

¹³³ Srov. § 43 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁴ Změnu užívání věci je třeba vykládat extenzivně ve smyslu každého jiného užívání než obvyklého nakládání s věcí. Srov. VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 18. (§ 3)

¹³⁵ § 3 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

nebo obecního úřadu obce s rozšířenou působností sdělit požadované údaje¹³⁶ o věci, jako jsou název, druh, popis věci, fotodokumentace, současný stav věci, její umístění, způsob užívání či vztahy opravňující k nakládání s ní, stejně tak jako údaje o jejích zamýšlených změnách a rovněž umožnit těmto orgánům nebo jimi pověřené odborné organizaci státní památkové péče prohlídku věci a případně i pořízení vědecké dokumentace. To vše pro účely posouzení, zda má věc předpoklady stát se kulturní památkou, jakož zřejmě i pro zjištění výchozích informací, na jejichž základě může být řízení o prohlášení věci za KP vůbec z moci úřední zahájeno.¹³⁷

2.2.2 Obecné povinnosti při ochraně kulturní památky

Tuto kategorii povinností a omezení tížících vlastníka kulturní památky bych označila za kategorii v podstatě obecnou. A to ve smyslu časového úseku, kdy je jimi vlastník vázán, jakož i ve smyslu povahy oněch povinností. Vlastník je povinován po celou dobu trvání jeho vlastnického práva k objektu, který je předmětem památkové ochrany, tedy byl prohlášen za kulturní či národní kulturní památku, a dosud nedošlo ke zrušení takového rozhodnutí ani k zániku nebo zničení daného objektu. Povinnosti spadající do této skupiny mají generální charakter a lze je považovat za základ pro jiné specifické okruhy povinností.

Ačkoli se péči o kulturní památky věnuje především část druhá památkové zákona, různorodé povinnosti vlastníka i dalších osob nalezneme v ustanoveních naskrz celým předpisem. Při následujícím výkladu se budu proto spíše držet logické návaznosti a souvislosti jednotlivých povinností než striktně pouze systematiky zákona.

Za stěžejní lze jistě označit ustanovení § 9 zákona o státní památkové péči, které je de facto konkretizací čl. 35 odst. 3 LZPS, když tento stanoví, že nikdo nesmí nad míru stanovenou zákonem ohrožovat nebo poškozovat kulturní památky. Ve čtyřech odstavcích tak upravuje obecné zásady běžného užívání kulturní památky s tím, že je vždy stanoven okruh osob, na které ona konkrétní povinnost či omezení dopadá. Se zněním Listiny nejvíce koresponduje odstavec třetí, který ukládá všem fyzickým a právnickým osobám počínat si tak, aby nezpůsobily nepříznivé změny stavu KP či jejich prostředí a neohrožovaly jejich zachování a vhodné společenské uplatnění.¹³⁸

---

¹³⁶ § 1 odst. 3 vyhlášky Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., která je prováděcím předpisem k z. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

¹³⁷ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 18-19. (§ 3)

¹³⁸ § 9 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Vlastník¹³⁹ kulturní památky je předně povinen **pečovat o její zachování a udržovat ji v dobrém stavu**. Tímto rozumíme povinnost zajistit, aby nedocházelo k nepříznivým změnám chráněného objektu, přičemž k takovým by mohlo dojít, pokud vlastník údržbu neprovádí důsledně, ale také provádí-li jí ve větším rozsahu než je nezbytné. Vlastník tak musí zejména zajistit¹⁴⁰ dobrý technický stav a estetický vzhled památky, její vhodné a přiměřené užívání či vhodné prostředí. Takový závazek uchování dobrého stavu objektu při zachování jeho památkové hodnoty zapovídá vlastníkům realizaci jedné ze složek vlastnického práva, kterou je právo svou věc zničit. Omezení je však zcela opodstatněno zájmem na ochraně kulturně cenných památek a prospěch z něho má celá společnost. Stejně tak je vlastník povinen památku **chránit před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením**, a to vše na vlastní náklad. I tyto povinnosti směřují k zachování fyzické podstaty kulturní památky. Pod pojem znehodnocení je možné podřadit kupříkladu nekvalifikovaným způsobem provedenou opravu, která se negativně projevila na estetické stránce památky. Význam ostatních zákonných pojmů je dle mého názoru dostatečně určitý a srozumitelný, proto mám za to, že není třeba dalšího výkladu.

Dále zákon stanoví, že kulturní památku je vlastník povinen **užívat pouze způsobem, který odpovídá jejímu kulturně-politickému významu, památkové hodnotě a aktuálnímu technickému stavu**, tedy jinými slovy respektovat účel užívání. Oproti výše uvedenému okruhu povinností, jsou tyto spíše omezeními užívacího práva vlastníka, když ten není nucen něco konat, ale naopak se zdržet určitého způsobu užívání objektu. Je proto zakázána taková změna užívání, která by kolidovala s důvodem, pro jaký je nejčastěji nemovitost chráněna. Do této skupiny řadíme i omezení rozsahu v jakém je památka zpřístupněna veřejnosti, neboť i tato skutečnost může mít citelný vliv na její stav.

Odstavec poslední daného ustanovení zakotvuje určitý druh informační resp. oznamovací povinnosti. Tato přichází v potaz ve chvíli, kdy je kulturní památka převáděna na jiného, jinému přenechávána k dočasnému užívání nebo předávána za účelem provedení její obnovy či k účelu jinému, jako např. předání do úschovy, k prodeji nebo k ostraze. V takovém případě je vlastník povinen toho, jemuž věc převádí, přenechává či předává **uvědomit o tom, že jde o věc se statusem kulturní památky**. Za nesplnění této povinnosti zákon nestanoví žádné sankce, nastupuje pouze odpovědnost soukromoprávní. Důkazní břemeno totiž nese

---

¹³⁹ Dle § 9 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, se zminěné povinnosti vztahují rovněž na toho, kdo památku užívá nebo ji má u sebe.

¹⁴⁰ § 8 odst. 1 vyhlášky Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., která je prováděcím předpisem k z. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

původní vlastník čili převodce, ten je tak povinen prokázat splnění své povinnosti, v opačném případě je nucen nahradit škodu vzniklou opomenutím oné oznamovací povinnosti.¹⁴¹

Oznamovací povinnost odlišného typu stanoví památkový zákon dále v souvislosti s evidencí kulturních památek pro případy, kdy dochází ke změně v právním či fyzickém stavu památky. Konkrétně ke změně ve vlastnictví, správě či užívá památky nebo k jejímu přemístění. Takové skutečnosti je vlastník povinen oznámit odborné organizaci státní památkové péče nejpozději do třiceti dnů od uskutečnění změny, a to i v případě, že proces podléhá režimu podle § 13 či § 18 památkového zákona. Účel takového opatření je zjevný – aktualizace zapisovaných informací a udržování Ústředního seznamu v souladu se skutečným stavem.¹⁴²

Obdobně je vlastník povinen bez zbytečného odkladu oznámit každé ohrožení nebo poškození chráněného objektu, ať už jde o stav vyvolaný živelní pohromou nebo činností vlastníka. Adresátem oznamovací povinnosti je obecní úřad obce s rozšířenou povinností a v případě národní kulturní památky krajský úřad. Pokud jde o nemovitou kulturní památku, pak je nutné vyrozumět rovněž stavební úřad. Navazující povinností vlastníka je vyžádat si od takového příslušného úřadu **rozhodnutí o způsobu odstranění závady**. Přičemž se nejedná o speciální zmocnění k vydávání rozhodnutí o odstraňování nedostatků, ale bude se jednat o tatáž rozhodnutí¹⁴³ jako ta vydávaná při péči o KP, při ohrožení zachování KP nebo při její obnově. Ačkoli je v ustanovení zakotvena povinnost vlastníka vyžádat si takové rozhodnutí, lze výkladem dovodit, že činnost orgánů státní památkové péče není vázána pouze na návrh vlastníka. Příslušný orgán je povinen v souladu s cíly památkové péče reagovat na jakékoli poskytnuté informace přijetím adekvátního opatření, případně i ve vzájemné součinnosti se stavebním úřadem, bez ohledu na případný podnět vlastníka. Smysl oznamovací povinnosti lze tedy spatřovat v usnadnění výkonu státní památkové péče, neboť na základě oznámených skutečností je možné vydat včasné opatření k zajištění adekvátní péče o KP.

Totožnému adresátovi je vlastník taktéž povinen předem ohlásit každou zamýšlenou změnu užívání památky a v případě nemovitosti i její zamýšlené vyklizení. Koncepce

---

¹⁴¹ KOCOUREK: *Omezení vlastnického...*, s. 167-168.

VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 49-53. (§ 9)

¹⁴² § 7 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴³ Srov. § 10, § 11 odst. 2 a § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

ohlašovací povinnosti je vedena záměrem zajistit včasné informování orgánu státní památkové péče o využívání či využití památky a umožnit tak přijetí příslušných opatření.¹⁴⁴

Jedním ze základních předpokladů kvalifikované ochrany kulturního dědictví jsou vědecké poznatky o jeho stavu. Památkový zákon proto ukládá vlastníkovi movité i nemovité kulturní či národní kulturní památky umožnit osobám pověřeným orgány státní památkové péče **provést vědecký výzkum** památek a případně současně **provést jejich dokumentaci**, a to i opakovaně v souvislosti s prohlubováním vědeckého poznání a využíváním nových metod.

Výhradně na vlastníky movitých památek dopadá v případě důležitého společenského zájmu povinnost **přenechat věc k dočasnému užívání pro účely vědeckého výzkumu či pro účely výstavní**. Taková situace přichází v úvahu kupříkladu, pokud je věc nezastupitelným historickým pramenem zásadním pro vědecký úkol nebo je nepostradatelným artefaktem souborné výstavy. Oprávněným k přenechání takové věci je především odborná organizace, avšak ne výhradně jen z oboru státní památkové péče. Může se jednat taktéž o odborná přírodovědná pracoviště, pracoviště Akademie věd České republiky nebo o spolky s určitým stupněm odbornosti. O podmínkách rozhoduje krajský úřad v souladu s účelem zákona, který si jako podklad pro své rozhodnutí vyžádá vyjádření NPÚ. Náklady spojené s přenecháním věci hradí subjekt, jemuž je KP přenechávána, a zahrnují náklady spojené s přepravou, potažmo majetkovou škodu, která vznikla v důsledku omezení užívacího práva.¹⁴⁵

Srovnatelné povinnosti vlastníkovi jakékoli nemovitosti, nikoli jen vlastníkovi kulturní památky, zakládají ustanovení týkající se archeologických nálezů¹⁴⁶. Především má vlastník ze zákona **povinnost strpět provádění archeologických výzkumů** a záleží již na okolnostech konkrétního případu, zda k takovým dojde na základě dohody mezi dotčeným vlastníkem a Archeologickým ústavem Akademie věd ČR, potažmo oprávněnou organizací, nebo na základě imperativního rozhodnutí krajského úřadu, pokud dohoda není možná. Památkový zákon nestanoví náležitosti takové dohody, přesto je zřejmé, že nutně musí obsahovat identifikaci nemovitosti, kde má být archeologický výzkum prováděn, rozsah výkopových prací, dobu trvání výzkumu a další organizační a provozní otázky. Pokud je

---

¹⁴⁴ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 66-68. (§ 12)

¹⁴⁵ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 141-143. (§ 19)

¹⁴⁶ Dle § 23 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, se archeologickým nálezem rozumí věc nebo soubor věcí, která je dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho činnosti od počátku jeho vývoje do novověku a zachovala se zpravidla pod zemí.

dohoda nahrazována rozhodnutím krajského úřadu, pak toto bude mít stejné náležitosti jako dohoda, dále stanoví podmínky, za jakých bude možné výzkum provést, a určí konkrétní povinnosti vlastníka.

Odlišným typem archeologického výzkumu je ten, který je iniciován na základě **oznámení záměru k provádění stavební činnosti na území s archeologickými nálezy**. Nazýváme ho záchraným archeologickým výzkumem, neboť jeho hlavním úkolem je zabránit zničení archeologických nálezů a zajistit odborné zdokumentování tzv. nálezové situace. Stejný režim postihuje i jiné činnosti, které by mohly ohrozit provádění výzkumů na daném území, jako např. těžba dřeva, provádění orby, provoz těžkých vozidel mimo komunikace nebo zřizování cyklostezek. Ono oznámení je v dostatečném předstihu před započítím prací povinen učinit stavebník, kterým bude nejčastěji právě vlastník pozemku, vůči Archeologickému ústavu s tím, že mu nebo jiné oprávněné organizaci umožní provedení výzkumu. Je tedy na oznamovateli, aby si ověřil zpravidla u příslušného úřadu obce s rozšířenou působností nebo na územním odborném pracovišti NPÚ, zda je předmětné území územím s archeologickými nálezy¹⁴⁷, a splnil tak řádně svou ohlašovací povinnost. Památkový zákon dále stanoví, že pokud je stavebníkem právnická osoba nebo osoba fyzická, při jejímž podnikání vznikla potřeba provedení záchraného archeologického výzkumu, je tato osoba **povinna uhradit prokazatelné náklady provedeného výzkumu**. V opačném případě je k úhradě zavázána organizace výzkum provádějící, jako typicky za situace, že stavebním záměrem je výstavba rodinného domu. Otázka hrazení výzkumu je tedy velice významná, když vezmeme v potaz, že náklady mohou v některých případech i převýšit výši rozpočtu na plánované stavební práce.¹⁴⁸

Pokud byly předešlé povinnosti spojeny s prováděním archeologických výzkumů, pak oznamovací povinnost dle § 23 odst. 2 památkového zákona je povahy právě opačné. Jde o případ, kdy dojde k neočekávanému archeologickému nálezu¹⁴⁹, aniž by byl prováděn výzkum. Pak jsou nálezce nebo osoba odpovědná za provádění prací povinni učinit nejpozději do druhého dne **oznámení o takovém nálezu** přímo Archeologickému ústavu nebo nejbližšímu muzeu či to provést prostřednictvím obce, v jejímž územním obvodu k nálezu došlo. Následuje logicky **povinnost ponechat nález beze změny až do prohlídky**

---

¹⁴⁷ Za území s archeologickými nálezy lze označit prostor, kde již byly registrovány jakékoli archeologické nálezy movité či nemovité povahy a také prostor, kde je možné vzhledem k přírodním podmínkám nebo dosavadnímu historickému vývoji tyto nálezy s vysokou pravděpodobností očekávat, jak stanoví Státní archeologický seznam ČR.

¹⁴⁸ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 167-175. (§ 22)

¹⁴⁹ Srov. § 176 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

vyrozuměnou organizací, avšak nejméně pět dní ode dne učinění oznámení. Tato provede na nalezišti všechna nezbytná opatření pro okamžitou záchranu nálezu, tak aby předešla jeho poškození, zničení nebo odcizení.¹⁵⁰

Výše zmíněné povinnosti a omezení bychom mohli souhrnně označit jako **povinnost součinnosti**. Vlastník je tedy za účelem efektivní ochrany kulturního dědictví zavázán ke spolupráci s orgány státní památkové péče. Je povinen je zejména informovat o relevantních skutečnostech, umožnit jim v této oblasti výkon veřejné správy, ať už se jedná o povolení přístupu do objektu, o nahlížení do dokumentace či provádění kontroly, stejně jako je povinen strpět provádění výzkumů nebo pořízení příslušné dokumentace, když je zároveň povinen respektovat výsledky takových průzkumů.

Následující povinnosti se váží k „pohybu“ památkově chráněných objektů. Za prvé se jedná o **povinnost vyžádat si předchozí souhlas krajského úřadu**, který tak učiní po vyjádření odborné organizace státní památkové péče, pokud má vlastník v úmyslu kulturní či národní kulturní památku přemístit. Postup se bude odvíjet od povahy památky, tedy od skutečnosti, zda se jedná o věc movitou či nemovitou a dále od stupně její ochrany. Pokud se týče všech národních kulturních památek a nemovitých kulturních památek, tak krajský úřad rozhodne ve správním řízení a ve výroku rozhodnutí vyjádří svůj případný souhlas, stanoví podmínky, za kterých je přemístění proveditelné a nezbytně identifikuje místo, na které má být památka přemístěna. Neodvratným důsledkem přemístění národní kulturní památky je vznik nesouladu skutečného stavu věci s obsahem nařízení vlády, kterým byla věc prohlášena za NKP, neboť tento fakt se ve Sbírce zákonů neoznamuje a vede to tím pádem k nežádoucí právní nejistotě. V případě movitých kulturních památek je předchozí souhlas krajského úřadu vyžadován pouze k trvalému přemístění z veřejně přístupného místa a dočasné přemístění např. za účelem obnovy tedy popisovanému režimu nepodléhá. Připomenu ještě, že otázka přemísťování památek podléhá oznamovací povinnosti a vlastník je povinen tuto skutečnost sdělit NPÚ, když ho této nezabavuje ani tatáž povinnost krajského úřadu, který dal k přemístění souhlas. Závěrem je třeba dodat, že k přemísťování kulturních památek by mělo docházet jen výjimečně, a to obvykle s cílem ochrany objektů, tak aby památka nebyla vytrhávána ze svého prostředí svévolně.¹⁵¹

---

¹⁵⁰ § 23 odst. 2 a 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵¹ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 134-139. (§ 18)

Dispozice s kulturně hodnotným vlastnictvím je omezena rovněž ve vztahu k zahraničí. Památkový zákon váže vystavování, zapůjčování či dočasný vývoz kulturních i národních kulturních památek do zahraničí za jiným účelem na **předchozí souhlas ministerstva kultury**. Toto rozhoduje o vydání souhlasu ve správním řízení na základě žádosti podané vlastníkem věci.¹⁵² Žádost musí obsahovat všechny základní znaky kulturní památky, aby nemohlo dojít k záměně, jako jsou popis s fotografií, druh, název, rozměry, současný stav, údaje o opravách a restaurování, dále účel, doba vývozu a způsob využití památky v zahraničí. Součástí žádosti je rovněž předepsaný formulář a písemný souhlas vlastníka s vývozem věci a jeho účelem.¹⁵³

V neposlední řadě má vlastník kulturní památky i velice specifickou povinnost, která odpovídá zákonnému právu státu na přednostní koupi kulturních památek. Vlastník je povinen v případě zamýšleného prodeje čili úplatného převodu movité kulturní památky nebo národní kulturní památky ji **přednostně nabídnout ke koupi státu**. Výjimku tvoří prodej kulturní památky mezi osobami blízkými nebo mezi spoluvlastníky¹⁵⁴, když předkupní právo spoluvlastníků má před zákonným právem státu přednost. V takovém případě je spoluvlastník povinen nabídnout svůj podíl ke koupi nejdříve ostatním spoluvlastníkům a teprve, když ti neprojeví zájem, přichází na řadu stát. Nabídková povinnost se uplatňuje vůči ministerstvu kultury. To nebo jím zřizovaná organizace však své předkupní právo uplatní pouze z mimořádně závažných kulturně společenských důvodů, zejména v případě hrozícího zničení nebo vývozu památky do zahraničí. Zákon pro oznámení přijetí nabídky vůči vlastníkovi stanoví lhůtu tří měsíců pro movité kulturní i národní kulturní památky, pokud se týče nemovitých památek, je lhůta šestiměsíční. Jinak právo státu na přednostní koupi v daném případě zaniká.

Samotnou podstatou koncepce zákonného předkupního práva je skutečnost, že stát, ač nevlastník, může mít za jistých okolností a předem definovaným způsobem vliv na další osud věci.¹⁵⁵ Smysl takového institutu je zcela zřejmý, neboť reflektuje cíle státní památkové péče.¹⁵⁶ I z těchto důvodů se při nesplnění povinnosti objevuje přísná sankce, která spočívá

---

¹⁵² § 20 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵³ § 18 odst. 1 a 2 vyhlášky Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., která je prováděcím předpisem k z. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

¹⁵⁴ Srov. § 22 odst. 1 a § 1115 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁵ SVOBODA, Lukáš. *Předkupní právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 5.

¹⁵⁶ Avšak objevuje se i názor, že zákonné předkupní právo státu je v rozporu s principem proporcionality a je tedy neústavní, když se jedná o výrazný zásah do autonomie vůle vlastníka, práva a povinnosti stran jsou nevyvážené a rozložené výlučně ve prospěch státu. Daná právní úprava nesleduje žádný legitimní cíl a stejného

v relativní neplatnosti právního úkonu, kterým bylo vlastnictví převedeno na jinou osobu, aniž by byla koupě přednostně nabídnuta státu. Této neplatnosti se však musí ministerstvo kultury dovolat u obecného soudu do tří let od provedení takového úkonu a současně uplatnit své předkupní právo k dotčené věci.¹⁵⁷

2.2.3 Povinnosti při obnově kulturní památky

Poslední skupina omezení zahrnuje povinnosti vážící se na specifický proces obnovy kulturní památky. A právě tyto jsou z hlediska naplňování účelu památkové péče klíčové. Neboť fáze obnovy je de facto výrazem zákonných povinností ukládajících vlastníkovu pečovat o kulturní památku, udržovat ji v dobré stavu, jakož ji i chránit před poškozením či zničením, jak bylo pojednáno výše. K příkladné péči o památkově hodnotný objekt je tedy zodpovědný vlastník jako osoba s památkou nejbližší spjatá povinován jak zákonem, tak jistě i morálně.

Než se budu věnovat konkrétním zákonným povinnostem spojeným s procesem obnovy kulturní památky, je zapotřebí nejdříve definovat příslušné pojmy. Přičemž je nutné připomenout velice úzký vztah a vzájemnou provázanost památkové péče a práva stavebního, což se silně projevuje právě v této oblasti. Základním z nich je institut obnovy kulturní památky, který zákon používá jako legislativní zkratku pro souhrn několika různých činností. Těmi jsou dle § 14 odst. 1 památkového zákona údržba, oprava, rekonstrukce, restaurování či jiná úprava památky nebo jejího prostředí.¹⁵⁸

Pokud začneme prvními dvěma z dílčích pojmů, pak je třeba zmínit, že ani jeden z nich není památkovým zákonem definován, a proto je nutné přistoupit k analogii se stavebním zákonem¹⁵⁹ či obecnému jazykové výkladu. Údržbou rozumíme „*průběžně prováděné práce směřující k zachování kulturní památky a umožňující ji užívat odpovídajícím způsobem, aniž by při tom docházelo ke změně její podstaty a ztrátě byť i dílčích kulturně-historických hodnot*“¹⁶⁰, jejichž účelem je zajistit dobrý stavební stav, prodloužit užitelnost stavby a předcházet jejímu zničení. Jako příklad údržbových prací lze jmenovat nátěry oken, dveří, fasád a klempířských prvků či výměnu poškozených částí střešní krytiny. V případě opravy jde o jednorázový zásah s podobným zaměřením jako údržba, ale tento bývá vyvolán poškozením nebo dožitím určitého prvku. Pod pojem opravy proto zahrnujeme např. opravy

---

cíle je možné podle autora dosáhnout i mírnějšími prostředky. Srov. KOCOUREK: *Omezení vlastnického...*, s. 249.

¹⁵⁷ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 69-70. (§ 13)

¹⁵⁸ Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. července 2009, sp. zn. 2 As 11/2009-64.

¹⁵⁹ § 3 odst. 4 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁰ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 77. (§ 14)

vnějších i vnitřních omítek nebo výměnu klempířských prvků. Údržba tedy přichází jako opatření preventivní, předcházející zničení, naopak oprava nastupuje v případě poškození či opotřebení jako práce nápravné.

Konstrukční a technologické zásahy do kulturní památky, které přinášejí změnu technických parametrů, funkce nebo účelu takové památky, nazýváme rekonstrukcí. Typickým příkladem takového počínání je přeměna zámku nebo jiné historické budovy na hotel, restauraci či výstavní prostory.¹⁶¹

Pouze pojem restaurování je definován přímo památkovým zákonem jako kvalifikovaný případ obnovy kulturní památky. Vztahuje se na o obnovu památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, přičemž jde o „*souhrn specifických výtvarných, uměleckořemeslných a technických prací respektujících technickou a výtvarnou strukturu originálu*“¹⁶². V praxi půjde např. o restaurování historických nástěnných maleb, nábytku, obrazů či soch. Tato specifická činnost je zákonem vyhrazena pouze určenému okruhu zhotovitelů, kterými jsou výhradě fyzické osoby mající příslušné povolení od ministerstva kultury.¹⁶³

Zbývá osvětlit pojem jiná úprava kulturní památky nebo jejího prostředí, když definici najdeme v příslušné vyhlášce k památkovému zákonu. Jde o „*modernizaci budovy při nezměněné funkci nebo využití kulturní památky, dále o nástavbu či přístavbu*“¹⁶⁴. Zmíněná definice však užívá poměrně vágních pojmů, což v praxi činí nemalé aplikační problémy. Pro účely této práce však postačí, když za modernizaci označíme úpravu památky při uplatnění prvků technického pokroku, při které se její části nahrazují modernějšími, zvyšuje se vybavenost či rozšiřuje využitelnost budovy. Z pohledu ochrany kulturních památek se však takové práce jeví spíše jako nežádoucí a měly by být akceptovány pouze ve výjimečných případech, kdy již originální prvky nemohou plnit své funkce. Stejně tak jako je nevhodné zcela odstraňovat následky zastarání či opotřebení, protože právě tyto jsou pro nás dokladem jakési ceny stáří.¹⁶⁵ Zvyšování stavby nazýváme nástavbou. A přístavbou rozumíme rozšiřování stavby půdorysně, když nová část je vzájemně provozně propojena se stavbou

---

¹⁶¹ MAGISTRÁT HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY, odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu. *Příručka vlastníka kulturní památky a nemovitosti v památkově chráněných územích*. 3. aktualizované vydání. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 2010, s. 18.

¹⁶² § 14 odst. 8 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶³ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 97. (§ 14)

¹⁶⁴ § 9 odst. 1 vyhlášky Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., která je prováděcím předpisem k z. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

¹⁶⁵ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 77-79. (§ 14)

dosavadní.¹⁶⁶ Pojem prostředí kulturní památky zákon rovněž nijak nedefinuje, když pouze odlišuje režim ochranného pásma, památkových zón a rezervací, u kterých se tento režim neuplatní, neboť tyto spadají pod úpravu § 14 odst. 2 památkového zákona.

Proces obnovy se však neváže pouze k památkově chráněným objektům, ale taktéž k tzv. nepamátkám, nemovitostem nacházejících se na území památkové zóny, rezervace či v ochranném pásmu. Pro takovýto postup je tedy nezbytné definovat především pojem stavby. Rozumíme jí „*stavební dílo, které vzniká stavební nebo montážní technologií bez zřetele na její stavebně technické provedení, použité stavební výrobky, materiály a konstrukce, na účel využití a dobu trvání*“¹⁶⁷. Zákon dále užívá pojmů změna či odstranění stavby, terénní úpravy, umístění nebo odstranění zařízení, úprava dřevin nebo udržovací práce. Jejich obsah je upraven za pomoci stavebního práva¹⁶⁸ s odchylkami ve smyslu památkové péče a soudím, že pro potřeby této práce není třeba se jimi dále podrobněji zabývat. Snad jen zmíním, že odstraňování staveb, jež jsou kulturními památkami, je nepřípustné, neboť by jinak došlo k popření samotného účelu státní památkové péče. Oprávnění vlastníka s věcí volně nakládat je tak omezeno veřejným zájmem na její ochraně a zachování. V ostatních případech nemovitostí v chráněných územích se tak děje za splnění přísných podmínek a jen výjimečně.

Stěžejní úpravu pro proces obnovy kulturní památky obsahuje § 14 památkového zákona. Upravuje postup, kterým orgány státní památkové péče ve spolupráci s odbornou organizací státní památkové péče zajišťují v konkrétních případech ochranu památkově cenných objektů či objektů v památkově chráněných územích při výše popsanych činnostech, a za tímto účelem se jím ukládá vlastníkovu základní povinnost vyžádat si pro takové úkony tzv. **závazné stanovisko** jako určitý projev principu prevence. Přičemž právě vydávání oněch závazných stanovisek je v praxi těžištěm výkonu státní památkové péče a záleží proto na kvalitě těchto postupů.

Dle odstavce prvního je výhradně vlastníkovu památky ukládána povinnost vyžádat si závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, resp. Magistrátu hlavního města Prahy či krajského úřadu pro plánované činnosti související s její obnovou. Příslušnost úřadu se liší v závislosti na statusu chráněného objektu, zda-li se jedná o kulturní či národní kulturní památku.

---

¹⁶⁶ § 2 odst. 5 písm. a) a b) zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁷ Tamtéž, § 2 odst. 3.

¹⁶⁸ Srov. Tamtéž, § 2 a 3.

Obdobnou povinnost stanoví vlastníkovi, jakož i správci či uživateli nemovitosti odstavec druhý. Ten je zaměřen k zamýšleným úpravám na nemovitostech, které nejsou kulturními památkami, ale nacházejí se v památkově chráněném území nebo pro účely památkové ochrany vytyčeném ochranném pásmu. Jmenovitě se povinnost vyžádat si závazné stanovisko příslušného obecního úřadu obce s rozšířenou působností vztahuje na stavbu, změnu nebo odstranění stavby, dále na terénní úpravy, umístění či odstranění zařízení, úpravu dřevin a udržovací práce na nemovitostech. Tato povinnost je však vyloučena v případě, že je pro dané území zpracován tzv. plán ochrany nebo vytvořeno ochranné pásmo a současně je stanoveno, na které nemovitosti či na které činnosti se tato povinnost nevztahuje¹⁶⁹.

Své zákonné povinnosti vlastník dostojí podáním včasné žádosti o vydání závazného stanoviska u příslušného orgánu státní památkové péče. Vyjma žádosti o restaurování musí mít taxativně stanovené náležitosti¹⁷⁰ – musí obsahovat název a umístění památky včetně rejstříkového čísla Ústředního seznamu, popis současného stavu památky s uvedením závad, předpokládaný rozsah obnovy a jejího investora, předpokládané celkové náklady a termín dokončení prací a konečně předpokládaný přínos obnovy pro využití kulturní památky. Nicméně ne všechny údaje jsou pro potřeby závazného stanoviska stanoveny účelně. Údaj o přínosu obnovy je nadbytečný, požadavek popisu současného stavu častokrát odborně náročný a nutnost uvedení předpokládaných nákladů poslouží jen v případě současně podané žádosti o příspěvek na obnovu kulturní památky. Naopak je nedostatkem, že žádost nepředpokládá předložení projektové dokumentace ani u složitějších záměrů, přesto se tak v praxi pro lepší názornost děje.¹⁷¹

Jedná-li se o rozsáhlejší či stavebně náročnější obnovu nemovité kulturní památky, je vhodné, když vlastník nejdříve zpracuje záměr takové obnovy a požádá o vydání závazného stanoviska pouze k němu. A teprve poté, kdy je onen záměr shledán přípustným, přistoupí k vypracování projektové dokumentace obnovy na základě ve stanovisku uvedených podmínek a v rozsahu vyžadovaném předpisy stavebního práva a i k této si vyžádá závazné stanovisko. Vyvaruje se tak možnosti, že příslušný orgán státní památkové péče by předloženou projektovou dokumentací nemusel považovat za přípustnou a vynaložené finanční prostředky by tak přišly vniveč.¹⁷²

---

¹⁶⁹ Srov. § 6a a § 17 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁰ § 9 odst. 3 vyhlášky Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., která je prováděcím předpisem k z. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

¹⁷¹ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 79-81. (§ 14)

¹⁷² MAGISTRÁT HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY, odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu. *Příručka vlastníka kulturní památky a nemovitosti v památkově chráněných územích*. 3. aktualizované vydání. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 2010, s. 19.

Na takové případy zákonodárce myslí v ustanovení § 14 odst. 7 památkového zákona a stanoví vlastníkově či projektantovi povinnost **projednat přípravnou a projektovou dokumentaci obnovy** v průběhu jejího zpracování s odbornou organizací státní památkové péče z hlediska splnění podmínek „vstupního“ závazného stanoviska k záměru obnovy. Předpokládá se tedy postup od jednoduššího k podrobnějšímu a konkrétnějšímu stádiu dokumentace a jejího postupného schvalování. Ke každému dokončenému stupni dokumentace totiž NPÚ vydává písemné vyjádření jako podklad pro závazné stanovisko. Nejde o povinnost nějak nadbytečnou, ale naopak o postup zcela vhodný a významný pro zájmy státní památkové péče, ačkoli její nesplnění není nijak sankcionováno.¹⁷³

Následně je na základě žádosti vydáno příslušným orgánem závazné stanovisko. Děje se tak po předchozím vyjádření Národního památkového ústavu, jakožto odborné organizace státní památkové péče, se kterým je možné před ukončením řízení projednat i návrh takového stanoviska. Písemné vyjádření je tedy obligatorním podkladem závazného stanoviska, které si opatřuje orgán státní památkové péče po podání žádosti a nejde tedy o povinnost žadatele. Je vyhotovováno na základě kvalifikovaného posouzení předloženého záměru a podrobné znalosti oné památky, přičemž odborný názor je náležitě odůvodněn. Jde o obligatorní důkaz, přesto není správní orgán jeho obsahem vázán a hodnotí jej stejně jako jiné důkazy v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů. Vyjádření je předloženo příslušnému orgánu ve lhůtě 20 dnů a ve složitých případech 30 dnů ode dne zažádání o něj, avšak při nedodržení stanovené lhůty lze vydat závazné stanovisko i bez takového vyjádření.¹⁷⁴

Povaha závazného stanoviska podle § 14 odst. 1 a 2 památkového zákona však může být dvojího typu v závislosti na vztahu k řízení podle stavebního zákona, což reflektuje § 44a odst. 3 památkového zákona. Za prvé půjde o závazné stanovisko vydávané orgánem státní památkové péče ve věci, o níž není příslušný rozhodovat stavební úřad (př. restaurování), a pak se jedná o samostatné rozhodnutí ve správním řízení a lze se proti němu odvolat. V opačném případě půjde o podmiňující správní akt vydaný dotčeným správním orgánem pro řízení vedené stavebním úřadem (př. práce, které vyžadují územní rozhodnutí či souhlas, stavební povolení nebo ohlášení), jak jej ostatně definuje správní řád¹⁷⁵. V takovém případě je odvolání vyloučeno a bránit se jeho obsahu lze až v řízení před stavebním úřadem. Když z názvu stanoviska je zjevné, že jeho obsah je pro stavební úřady závazný a tyto mají povinnost rozhodovat v souladu s ním.

---

¹⁷³ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 93-97. (§ 14)

¹⁷⁴ Tamtéž, s. 90-93.

¹⁷⁵ § 149 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Oba typy závazných stanovisek ale shodně obsahují vyjádření o tom, zda jsou zamýšlené práce z hlediska zájmů státní památkové péče přípustné či nikoliv, a v kladném případě rovněž stanoví základní podmínky, za kterých je lze připravovat a následně provést. Stanovené podmínky zohledňují současný stav poznání kulturně-historických hodnot a jsou jimi zabezpečení dalšího zachování památky a její ochrany, zajištění vhodného využití z hlediska celospolečenského přínosu, zajištění kvality a hospodárnosti všech přípravných a prováděcích prací obnovy, provedení nezbytných výzkumných a průzkumných prací, zpracování dokumentace obnovy a předání materiálů a podkladů zpracovaných při přípravě a provádění obnovy^{176, 177}.

Vlastník kulturní památky má rovněž povinnost **odevzdat Národnímu památkovému ústavu na jeho žádost jedno vyhotovení dokumentace obnovy** pro archivní účely. Povaha a rozsah takové dokumentace jsou určeny v závazném stanovisku jako jedna z uložených podmínek přípustnosti. Z toho plyne, že žádost NPÚ by měla být uplatněna u příslušného orgánu státní památkové péče předem, tak aby mohl uvedenou podmínku zapracovat do svého závazného stanoviska.¹⁷⁸

---

¹⁷⁶ § 9 odst. 4 vyhlášky Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., která je prováděcím předpisem k z. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

¹⁷⁷ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 83-86 a s. 292-294. (§ 14 a § 44a)

¹⁷⁸ Tamtéž, s. 99-100.

3 Opatření při porušení povinností

Jistě nebude na škodu, když znovu připomenou, že péče o kulturní bohatství je důležitou součástí moderní společnosti, a tudíž si stát dává na jeho ochraně záležet. Činí tak několika způsoby, od poznávání, přes prohlašování a evidování památkového fondu až po důsledné stanovení různorodých zákonných povinností vlastníkům jednotlivých kulturních památek, orgánům státní památkové péče i třetím „nezúčastněným“ osobám. Avšak k zabezpečení řádné péče o kulturní památky je třeba stanovit i kvalitní systém kontroly¹⁷⁹ a s ní spojené účinné sankce či jiná opatření, která nastoupí při neplnění těchto povinností. Jedině tak je totiž možné zajistit řádné dodržování zákonné úpravy, resp. naplnit cíle státní památkové péče.

Sankce¹⁸⁰ jsou zákonem předpokládaným právním následkem za určité nežádoucí jednání. Důsledkem jejich uložení je způsobení právní újmy pachateli, nejčastěji újmy na právech majetkových. Sankce tedy mají dvojí charakter či funkci, chcete-li. Za první mají význam preventivní, když hrozba újmou může ovlivnit budoucí jednání osob tak, že dále nebude docházet k postizitelnému jednání. Stát se tedy snaží právní úpravou sankcí nevhodnému chování předcházet a tím pádem si snáze „vynutit“ dobrovolné a řádné plnění stanovených povinností. Za druhé pak lze uloženou sankci považovat za jakýsi trest za to, co bylo, ale nemělo být spácháno a ustanoveními zákona tomu mělo být zabráněno. Tedy se zde objevuje i úloha sankční, kterou pachatel pocítí na svých právech a na příště si obdobné jednání spíše rozmyslí.¹⁸¹

Památkový zákon ve své části páté předpokládá dvě základní skupiny porušení povinností - správní delikty a přestupky, za které jsou ukládány pokuty či případně zákaz činnosti. K těmto však přistupují i další jiná opatření specifikovaná v části druhé zákona, která snad nejsou sankcemi v pravém slova smyslu, ale spíše se snaží o účinnou nápravu závadného stavu. Pro úplnost je třeba zmínit, že kromě výše zmíněných druhů deliktů přichází v úvahu

---

¹⁷⁹ Tedy výkon správního dozoru nad dodržováním povinností plynoucích z památkového zákona či z rozhodnutí orgánů státní památkové péče (viz kapitola 1.4).

¹⁸⁰ Obecné správní právo zná pro rozhodování správních úřadů o trestech za správní delikty pojem správní trestání či správní právo trestní. Jde o subsystém správního práva zabývající se deliktním jednáním v oblasti veřejné správy. Srov. SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 183-184.

¹⁸¹ NAVRÁTILOVÁ, Jana. *Pojem a účel trestu, systém trestů*. In JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 347 a s. 353.

např. i postih podle zákona stavebního¹⁸² či zákona o ochraně přírody a krajiny¹⁸³, a v nejzávažnějších případech i odpovědnost podle práva trestního¹⁸⁴.

3.1 Správní delikty

Památkový zákon předně upravuje skutkové podstaty tzv. správních deliktů, které se vztahují na právnické osoby a fyzické osoby při výkonu podnikání.¹⁸⁵ Pod tímto pojmem obecně rozumíme protiprávní jednání bez ohledu na zavinění, jehož znaky jsou stanoveny zákonem, a správní orgán za ně pak ukládá zákonem stanovený trest.¹⁸⁶ Co se týče výše zmíněného ustanovení, pak je zásadní, že se vztahuje pouze na specifickou skupinu podnikajících osob¹⁸⁷ a dále že jejich případná odpovědnost je objektivní, tedy není vyžadováno zavinění. Pokud jde o objektivní stránku správních deliktů, tak je třeba, aby mezi jednáním, ať už konáním nebo opomenutím, a následkem byla příčinná souvislost, která musí být v řízení prokázána. Případným postihem za správní delikt však není dotčena odpovědnost za škodu ani odpovědnost právnických či fyzických osob podle jiných právních předpisů¹⁸⁸. Řízení o správním deliktu je řízením správním a základním procesním předpisem je tedy správní řád¹⁸⁹.

Sankcí za správní delikty dle zákona o státní památkové péči může být uložení pokuty, a to buď obecním úřadem obce s rozšířenou působností až do výše dvou milionů Kč v případě kulturních památek či úřadem krajským až do výše čtyř milionů Kč v případě národních kulturních památek. Mezi jednáními vymezenými skutkovými podstatami správních deliktů lze uvést zejména nesplnění oznamovacích povinností, neudržování památky v dobrém stavu, porušování podmínek ochranného pásma, provádění obnovy bez závazného stanoviska, přemístění KP bez předchozího souhlasu a další.¹⁹⁰

Při ukládání pokut, tedy při stanovování jejich výše, je správní orgán v rámci správního uvážení povinen přihlížet k mnoha okolnostem, zákon výslovně uvádí závažnost a dobu trvání protiprávního jednání, kulturně politický význam KP a rozsah hrozící či

---

¹⁸² Např. § 178 a násl. zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸³ Např. § 87, § 88 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁴ Např. § 220, § 221, § 228 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁵ § 35 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. března 2009, sp. zn. 5 As 21/2008-48.

¹⁸⁷ Tzv. správní delikty smíšené povahy či správní delikty podnikatelské. Srov. SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer ČR, 2009, s. 191-192.

¹⁸⁸ § 38 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů a dále viz poznámky č. 182, 183 a 184.

¹⁸⁹ Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.

¹⁹⁰ § 35 odst. 1 a 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

způsobené škody.¹⁹¹ Rovněž je nutné brát na zřetel, že pokutu lze uložit jen do jednoho roku ode dne, kdy se správní orgán dozvěděl o porušení povinnosti (objektivní prekluzivní lhůta), nejpozději však do tří let ode dne, kdy k protiprávnímu jednání došlo (subjektivní prekluzivní lhůta). Takto individuálně stanovená pokuta je splatná do třiceti dnů od právní moci rozhodnutí, kterým byla uložena a je vybírána, popř. vymáhána orgánem státní památkové péče, který ji uložil. Pokud je tímto obecní úřad obce s rozšířenou působností či krajský úřad, pak je pokuta příjmem dané obce nebo kraje.¹⁹²

Jiným druhem postihu za spáchání správního deliktu je uložení zákazu činnosti až na dobu dvou let, avšak tento se vztahuje na osoby oprávněné k restaurátorství či k provádění archeologických výzkumů a nejedná se tedy o sankci za porušení povinností příslušejících vlastníkovu kulturní památky, jak jsou definovány výše.¹⁹³

3.2 Přestupky

„Zaviněné jednání, které porušuje nebo ohrožuje zájem společnosti, a je za přestupek výslovně označeno v tomto nebo jiném zákoně, nejde-li o jiný správní delikt nebo trestný čin.“¹⁹⁴ Je zřejmé, že se jedná o definici přestupku, důležité však je, že se nachází v zákoně o přestupcích, což je základní pramen přestupkového práva a uplatní se tedy i v případě přestupků na úseku ochrany kulturních památek.¹⁹⁵ Bude tomu tak především v otázkách procesních. Pokud se týče skutkových podstat, tak ty se nacházejí kromě přestupkového zákona i v mnoha zákonech zvláštních, stejně jako v tomto případě. Subsidiární působnost pak má i správní řád a jeho obecná úprava správního řízení.¹⁹⁶

Úprava přestupků se vztahuje pouze na protiprávní jednání fyzických osob, k němuž nedošlo v souvislosti s jejich případným podnikáním. A kdy toto jednání naplnilo všechny znaky skutkové podstaty daného přestupku, kterými jsou objekt, objektivní stránka, subjekt a subjektivní stránka. Objektem přestupku jsou zákonem chráněné zájmy společnosti, tedy v případě památkového zákona zájem na ochraně a zachování KP. Pod objektivní stránku řadíme jednání a jeho následek, které jsou spojeny příčinnou souvislostí. Za subjekt je označován pachatel přestupku, což musí být fyzická osoba ve věku minimálně 15 let, která je příčetná a má tzv. deliktní způsobilost. Subjektivní stránka přestupku se týká zavinění jako psychického stavu pachatele k jednání. Přestupkový zákon zná obdobně jako trestní právo dva

¹⁹¹ § 36 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹² Tamtéž, § 37.

¹⁹³ Tamtéž, § 35 odst. 3 a 4.

¹⁹⁴ § 2 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁵ § 40 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁶ § 51 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

druhy zavinění – úmyslné a nedbalostní, které postačuje pro založení odpovědnosti, pokud zákon výslovně nevyžaduje úmysl.¹⁹⁷ Právě poslední dva zmíněné znaky skutkové podstaty výrazně odlišují přestupky od výše zmíněných správních deliktů, kde je okruh subjektů odlišný a odpovědnost je objektivní.

Právním následkem přestupku je uložení sankce, kterou může dle památkového zákona být pokuta či zákaz činnosti. Základní otázkou pro správní orgán proto je rozhodnutí o výši sankce, pokud je pachatel uznán vinným. Při takovém rozhodování přitom přihlédne zejména ke způsobu spáchání přestupku, jeho následkům, okolnostem spáchání, míře zavinění, pohnutkám pachatele i k samotné osobě pachatele.¹⁹⁸ Uložená pokuta je následně vybírána či vymáhána orgánem státní památkové péče, který ji uložil. Pokud je tímto obecní úřad obce s rozšířenou působností či krajský úřad, tak je vybraná částka příjmem dané obce nebo kraje.¹⁹⁹

Stejně jako u správních deliktů, tak i u přestupků jsou k řízení příslušné obecní úřady obcí s rozšířenou působností či úřady krajské. První z nich mohou uložit pokutu až do výše dvou milionů Kč, krajské úřady jsou oprávněné k uložení pokuty až do výše čtyř milionů Kč. Skutkové podstaty jsou v obou případech obdobné, když obecní úřady obcí s rozšířenou působností jsou příslušné ve věcech kulturních památek a krajské úřady potom ve věcech národních kulturních památek. Nedovolené jednání může spočívat např. v nesplnění oznamovací povinnosti, nepečování a neudržování KP v dobrém stavu, porušení podmínek ochranného pásma, provádění obnovy KP bez závazného stanoviska.²⁰⁰

Sankci v podobě zákazu činnosti až na dobu dvou let může uložit ministerstvo kultury. Učiní tak v případě, že fyzická osoba oprávněná k restaurování hrubým způsobem nebo méně závažným způsobem, ale opakovaně prokazatelně poškodila KP nebo její část. A stejně tak, pokud fyzická osoba oprávněná k provádění archeologických výzkumů provádí takové výzkumy, které nálezy ohrožují nebo poškozují.²⁰¹ Je však třeba si uvědomit, že tato sankce nepřichází jako následek nesplnění povinností vlastníka definovaných výše, nýbrž postihuje osoby se speciálním oprávněním k výkonu těchto činností. Hypoteticky však můžeme uvažovat případ, kdy vlastník bude právě takovou osobou, což platí stejně i pro okruh správních deliktů.

---

¹⁹⁷ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009, s. 192-195.

VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 254-258. (§ 39)

¹⁹⁸ § 12 odst. 1 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁹⁹ § 41 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁰ Tamtéž, § 39 odst. 1 a 2.

²⁰¹ Tamtéž, § 39 odst. 3 a 4.

3.3 Jiná opatření

Tato podkapitola je v systematice mé práce řazena až za pojednání o správním trestání, ačkoli v praxi je tomu právě naopak a níže uvedená opatření ukládání pokut předcházejí nebo je doplňují. Jedná se o procesy, při kterých dochází k ukládání opatření různého druhu za účelem prosazení veřejného zájmu na ochraně a zachování kulturních památek a rovněž s cílem vynutit uložené povinnosti, které nejsou plněny dobrovolně. Opatření tedy nemají povahu sankcí, ačkoli mají pro vlastníka povětšinou negativní následky.

K nejvýznamnějším opatřením k prosazování zájmů státní památkové péče náleží uložení tzv. **opatření k nápravě**, neplní-li vlastník řádně a dobrovolně své povinnosti²⁰² při péči, ochraně a užívání kulturní památky, tak jak je stanoví § 9 památkového zákona. Rozhodnutí o opatřeních vydá obecní úřad obce s rozšířenou působností, pokud jde o kulturní památku, či krajský úřad v případě národní kulturní památky, a to ve správním řízení zahajovaném obvykle z moci úřední do 30 dnů od zjištění skutečností svědčících o důvodech k zahájení řízení. Přičemž není rozhodné, zda správní orgán zjistí důvody z vlastní úřední činnosti či na základě návrhu opatření ze strany památkové inspekce nebo na základě upozornění od dalších orgánů nebo jiných subjektů. Mnohdy se tak děje i na základě podnětu od fyzických či právnických osob, kterým je poukazováno na špatný stav objektu. Zákon však upravuje i eventualitu, že bude řízení zahájeno na návrh samotného vlastníka památky. Takový postup je však zcela ojedinělý, neboť vlastník v takovém případě může spíše využít bezplatné odborné pomoci NPÚ. Řízení se vede vůči vlastníkovi, případně proti všem spoluvlastníkům, a pravomocné rozhodnutí je závazné i pro jejich právní nástupce, což je zásadní pro efektivní ochranu kulturního bohatství.

Obligatořním podkladem pro rozhodnutí je vyjádření odborné organizace státní památkové péče, nicméně toto není pro správní orgán závazné a je hodnoceno v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů. Pokud však orgán hodlá rozhodnout odlišně od vyjádření, je třeba provést další důkazy jako je např. ohledání na místě nebo znalecký posudek, a rovněž se s tímto faktem náležitě vypořádat v odůvodnění rozhodnutí. Rozhodnutí musí dále obsahovat specifikaci a rozsah povinností, které byly vlastníkem zanedbány, konkretizaci jednání, jakým k tomu došlo a jeho vliv na poškození nebo ohrožení památky, tj. příčinnou souvislost. Nejpodstatnější je však jednoznačná a srozumitelná formulace ukládaných opatření k nápravě a stanovení lhůty, ve které mají být provedeny. Typicky se bude jednat o specifikované udržovací práce, nebo naopak o povinnost zdržet se nějakého

---

²⁰² Viz kapitola 2.2.2.

jednání. Rozhodnutí týkající se národní kulturní památky musí být rovněž v souladu s podmínkami, které pro zabezpečení její ochrany stanovila vláda. Pokud je důvodná obava, že by se v důsledku prodlení mohl stav památky rychle zhoršit, je navíc na místě vyloučit odkladný účinek případného odvolání.

Závěrem uvedu, že zmocnění orgánu státní památkové péče k uložení opatření k nápravě není sankcí, ty jsou upraveny samostatně. Pokud tedy vlastník zanedbává své povinnosti, je možné mu nezávisle na postihu v podobě pokuty za přestupek či správní delikt, uložit i toto opatření. Avšak neplnění uložených opatření nezakládá samostatnou skutkovou podstatu správního deliktu či přestupku.²⁰³

Přesné stanovení lhůty k provedení uložených nápravných opatření je zásadní pro určení okamžiku, ve kterém dochází k jejímu nedodržení a tím pádem k nesplnění stanovené povinnosti. Od této chvíle je totiž obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo úřad krajský oprávněn rozhodnout, že se **nezbytná opatření pro zabezpečení kulturní či národní památky provedou na náklad jejího vlastníka**. Jedná se o zvláštní úpravu správní exekuce pro případ nečinnosti vlastníka kulturní památky. Když na základě ustanovení § 15 odst. 1 památkového zákona lze rozhodnout pouze o výkonu nezbytných opatření a nelze tak zajistit provedení všech nápravných opatření, která byla uložena dle § 10 zákona a dosud nebyla realizována. Nezbytným je takové opatření, na kterém je bezprostředně závislé další zachování památky, zachování jejích kulturně-historických hodnot a její vypovídací hodnoty jako historického pramene. Na vymáhání zbylých opatření se uplatní obecná úprava obsažená ve správním řádu²⁰⁴.

Odlišným typem opatření k zajištění péče o kulturní památky je možnost krajského úřadu uložit vlastníkovu věc **povinnost nakládat s ní určitým způsobem popřípadě ji bezplatně svěřit na nezbytně dlouhou dobu do úschovy určené odborné organizaci**. Příslušný krajský úřad tak koná z vlastního podnětu nebo na návrh obecního úřadu obce s rozšířenou působností nebo na návrh ministerstva kultury v případě NKP. Tento zvláštní postup lze uplatnit pouze při ochraně movitých kulturních či národních kulturních památek, a to za podmínky důležitého společenského zájmu, který však není nijak blíže definován. Dalším nedostatkem úpravy je skutečnost, že zmíněné oprávnění orgánu státní památkové péče není v současné době na rozdíl od výše uvedených nezbytných opatření vázáno na neplnění povinností vlastníkem památky. Lze se domnívat, že úmysl zákonodárce byl jiný,

---

²⁰³ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 54-57. (§ 10)

²⁰⁴ Srov. § 108 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

přesto je nyní možné na základě takového ustanovení silně omezit vlastnické právo, aniž by vlastník porušil své povinnosti.

Nejzávažnější a zcela výjimečné opatření upravuje odstavec třetí § 15 památkového zákona. Vlastníkovi, který trvale zanedbává své povinnosti a ohrožuje tak zachování nemovité kulturní památky, resp. národní kulturní památky, nebo pokud ji užívá v rozporu s jejím kulturně-politickým významem, památkovou hodnotou nebo technickým stavem, může být taková věc **vyvlastněna**. Vyvlastněním obecně rozumíme „*odnětí nebo omezení vlastnického práva ... pro dosažení účelu vyvlastnění stanoveného zvláštním zákonem*“²⁰⁵, když čl. 11 odst. 4 LZPS vyvlastnění umožňuje za podmínky veřejného zájmu, zákonného základu a při poskytnutí adekvátní náhrady. Pokud se však týče památkového zákona, tak ten s cílem ochrany kulturních památek zná pouze první variantu, tedy úplnou ztrátu vlastnictví původního vlastníka ve prospěch státu, a zároveň stanoví, že se tak může stát pouze v celospolečenském zájmu a pokud nedošlo k dohodě o prodeji s vlastníkem památky. Není výslovně stanoveno, který orgán je příslušný podat návrh na odkoupení, ale lze dovodit, že půjde o obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo o krajský úřad, pokud se týče NKP, s tím, že bude zároveň nutný předchozí souhlas ministerstva kultury jakožto ústředního orgánu státní památkové péče. Vyvlastňovanému by měl být nejméně šest měsíců předem znám účel vyvlastnění, přičemž lhůta pro přijetí návrhu na odkoupení nemovitosti nesmí být kratší než 60 dnů²⁰⁶. Pokud k dohodě o prodeji nedojde, pak na návrh obecního úřadu obce s rozšířenou působností či na návrh úřadu krajského zahajuje vyvlastňovací úřad řízení o vyvlastnění, které se bude řídit obecnou úpravou podle vyvlastňovacího zákona²⁰⁷. Nesmíme opomenout poslední podmínku, kterou je poskytnutí jednorázové peněžité náhrady vyvlastňovanému ve výši obvyklé ceny²⁰⁸.

K ochraně bezprostředně ohrožených památek je **obci stanovena možnost s předchozím souhlasem obecního úřadu obce s rozšířenou působností provést nutná opatření** k jejich ochraně. Tato konstrukce však není úplně nejšťastnější, když předpokládá aktivitu obce a fyzickou realizaci nutných opatření. V případě nemovitých kulturních památek zákon dále ze strany obce předpokládá podání podnětu stavebnímu úřadu, aby tento nařídil

---

²⁰⁵ § 2 písm. a) zákona č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (vyvlastňovací zákon), ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁶ Tamtéž, § 5 odst. 2.

²⁰⁷ Zákona č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (vyvlastňovací zákon), ve znění pozdějších předpisů.

²⁰⁸ Tamtéž, § 10 odst. 1 písm. a).

udržovací práce, nezbytné úpravy či nutné zabezpečovací práce. O podání takového podnětu vyrozumí obecní úřad obce s rozšířenou působností a v případě NPK i krajský úřad.²⁰⁹

Obdobné povahy je rovněž ustanovení § 11 odst. 2 památkového zákona, které zmocňuje orgán státní památkové péče, obecní úřad obce s rozšířenou působností či krajský úřad, k přijetí **opatření na ochranu kulturní památky nebo jejího prostředí, pokud je ohrožena či poškozena**. Konkrétně jestliže fyzická či právnická osoba svou činností působí nebo by mohla způsobit nepříznivé změny na stavu památky nebo ohrožovala její zachování nebo společenské uplatnění, pak je možné určit podmínky pro další výkon takové činnosti nebo dokonce činnost zakázat jako důsledek nesplnění obecné povinnosti stanovené v § 9 odst. 3 ZSPP. Výše definované opatření se vydává ve správním řízení, které je zahajováno z moci úřední, a jeho hlavním účelem je, aby došlo k prokázání příčinné souvislosti mezi činnostmi osob a možným vznikem nepříznivých změn stavu památky. Jelikož se jedná o bezprostřední ohrožení a prodlení by mohlo mít fatální následky, je vhodné využít institutu vyloučení odkladného účinku odvolání.²¹⁰

Posledním následkem porušení povinností vlastníka, který bych ráda zmínila je **relativní neplatnost právního úkonu**, kterým došlo k úplatnému převodu kulturní památky, aniž došlo k přednostní nabídce prodeje památky státu. Této problematice jsem se blíže věnovala výše v souvislosti se zákonným předkupním právem státu.²¹¹

---

²⁰⁹ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní...*, s. 122-126. (§ 15)

²¹⁰ Tamtéž, s. 59-60. (§ 11)

²¹¹ Viz kapitola 2.2.2. a § 13 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Objekt bývalé fary v obci Sudslava

V praktické části své práce bych ráda navázala na výše představené teoretické základy a demonstrovala tak realizaci jednotlivých zákonných povinností a oprávnění vlastníků kulturních památek na konkrétním případě památkově chráněného objektu. Předmětem mého zájmu se stal areál bývalé fary v obci Sudslava. Tento historický objekt jsem si zvolila hned z několika důvodů. Předně se jedná o místo mého bydliště, když budova fary se nachází jen několik desítek metrů od našeho domu. Nejen díky této skutečnosti vím, že areál se dlouhou dobu nacházel v neutěšeném stavu a jeho budoucnost byla velmi nejistá. Proto jsem nyní velmi ráda, že díky novému vlastníkovi se celý pozemek zvelebuje a já mohu „být u toho“. Zároveň byla moje volba ovlivněna i faktem, že se nejedná o typické místo turistického zájmu, jak tomu bývá u zámků či hradů, ale přesto jde o historicky, esteticky i společensky významnou budovu a je třeba ji věnovat náležitou péči, ochranu i pozornost.

4.1 Historie obce a areálu bývalé fary

Areál bývalé fary je umístěn v malé obci Sudslava, která se nachází v Podorlické oblasti na rozhraní Pardubického a Královéhradeckého kraje, konkrétně v okrese Ústí nad Orlicí. I přes necelé dvě stovky obyvatel se vesnice pyšní bohatou minulostí, která je neodmyslitelně spjata také s náboženským životem a vlivem církve na chod obce.

Historie obce sahá až do 14. století, kdy zde stával dřevěný kostel a vladycká tvrz. Zmíněná tvrz patřila loupeživému rytíři Mikulášovi z Potštejna²¹², avšak byla zničena během trestné výpravy markraběte Karla Lucemburského. První písemné zmínky o obci pocházejí z roku 1349 a mluví o jistém Janovi ze Sudslavy, který po smrti zdejšího faráře Bohuňka povolává ke službě v sudslavském kostele kněze Duchka. V následujících staletích se majitelé obce často střídali. Za zmínku stojí až rok 1664, kdy dochází k obnovení kostela z roku 1380 a jeho přestavbě na renesanční dřevěný kostelík. Od té doby je duchovní správa obce spojena s poutním kostelem na Homolích²¹³ a rovněž s jeho zakladatelkou a mecenáškou Teresií Eleonorou Žďárskou z Ugarte. Hraběnka dne 1. listopadu 1692 vydává zakládací listinu fary

---

²¹² Obec Potštejn leží cca 10 km od Sudslavy a zřícenina hradu, která se v obci nachází, je bývalým sídlem Mikuláše z Potštejna.

²¹³ Poutní místo Homol – kostel Panny Marie Bolestné se nachází na území obce Lhoty u Potštejna, cca 5 km od Sudslavy a jedná se taktéž o kulturní památku.

na Sudslavy a v témže roce na Homoli zakládá i první školu²¹⁴ pro široké okolí. Avšak je velice pravděpodobné, že obec tehdy ještě nazývaná jako Czuclaw měla v té době chátrající a opuštěnou faru z doby ještě před třicetiletou válkou. Prvním farářem na Homoli s farním kostelem a novou farou na Sudslavy se stal František V. Janeba. Jedním z jeho nástupců byl osvícený děkan Antonín Kučera, který se zasloužil o umístění sochy sv. Jana Nepomuckého před místní faru a roku 1751 o přestavbu kaple sv. Jana, která je užívána jako kostnice. Za jeho působení byl v obci na místě dřevěného kostela vybudován nový pozdně barokní kostel Proměnění páně se hřbitovem, a to mezi lety 1770 až 1772, který je výraznou dominantou obce do dnešních dnů.²¹⁵

4.2 Současný stav

Již v předchozí kapitole bylo zmíněno, že sudslavská fara byla vystavěna v roce 1692 a jedná se tedy o stavby vyvedené v barokním slohu. Je však nutné zmínit, že podoba objektu se v průběhu staletí měnila a bývalý farní areál je v současné době tvořen už jen hlavní budovou fary, jedním hospodářským stavením a rozsáhlou zahradou se zbytkem kamenné ohradní zdi při její východní straně.

Hlavní patrová budova s obdélníkovým půdorysem je zbudována ze smíšeného kamenného a cihlového zdiva. Stavbou v obou patrech prochází široká centrální chodba, z níž vycházejí jednotlivé místnosti, a to s umístěním dveří na stejné ose. Na chodbách a v některých místnostech prvního patra jsou dochovány původní trámové stropy, v přízemí se pak nacházejí stropy klenuté. Vstupní portály místností jsou zhotoveny z pískovce, stejně jako dlažba v přízemí budovy.

Uvnitř objektu se dochovala i část původního vybavení, kdy za zmínku stojí zejména pozdně barokní kachlová kamna na dřevěných nožkách či zámečnická kování historických dveří se zachovanými křídovými nápisy „C+M+B 1774 a 1781“. Opravdovým unikátem je však na půdě fary nalezený soubor ručně malovaných divadelních kulis. Jedná se o 90 kusů kulis různého formátu a provedení, které představují šest kompletních divadelních scén

---

²¹⁴ Roku 1791 je škola na žádost děkana Antonína Kučery z Homole přemístěna na Sudslavu, a to z důvodu obtížného docházení dětí do školy.

²¹⁵ DRÁBEK, Jiří: *130 let Sboru dobrovolných hasičů v Sudslavě (1880 – 2010)*, Sbor dobrovolných hasičů v Sudslavě, Ústí nad Orlicí: Grantis s.r.o., 2010, s. 6-11.

ZAPLATÍLEK, Tomáš: *Fara Sudslava, historie a současnost 1692 – 2014*, Genius Loci Sudslava o.s., Studio Press s.r.o., 2014, s. 6-9.

ZAPLATÍLEK, Tomáš: *Historie ochotnického divadla obce Sudslava*, Genius Loci Sudslava o.s., Studio Press s.r.o., 2014, s. 4.

VOŽENÍLKOVÁ, Marie: *Sudslavský kostel* [online]. Společenství farníků, farnost Brandýs nad Orlicí, 2010 [cit. 5. března 2015]. Dostupné na <http://www.farnici-brandys.cz/kostel_sudslava.php>.

z počátku 20. století. Tato svou velikostí výjimečná kolekce kulis venkovského divadla má nezanedbatelný umělecko-historický význam a i díky tomu došlo k jejímu alespoň částečnému konzervování a restaurování a také zařazení do Databáze českého amatérského divadla. Za zmínku stojí i nález barokní olejomalby svatého Matouše, jejíž autor však není znám. Všechny zmíněné „poklady“ jsou k vidění v reprezentačních sálech fary.²¹⁶

Díky dobovým malbám i dalším dokumentům však víme, že až do poloviny 20. století na farním pozemku stávala i tzv. kaplanka, která byla roku 1774 za podpory místních věřících zbudována na náklady tehdejšího již výše zmíněného děkana Antonína Kučery. Jednalo se o malý rokokový letohrádek s mansardovou střechou a věžičkou na střeše, který měl sloužit pro obveselení ducha. Kaplanka byla tehdy využívána především k odpočinku a duchovní četbě, ale i k rozhovorům s učiteli, hosty a církevními hodnostáři, častokrát odtud zněla i hudba. Stejně jako kaplanka se nedochovaly ani dvě sošky trpaslíků v livrejích, které byly umístěny na hranolových pilířích po stranách branky vedoucí od fary do zahrady. Obě sošky jsou v dnešní době ztraceny a není znám jejich autor ani bližší datace jejich vzniku²¹⁷.

Ráda bych připomněla i další sakrální památky v obci. Mám na mysli především již výše zmíněný jednolodní kostel Proměnění páně vystavěný ve stylu pozdního venkovského baroka, který je rovněž zapsanou kulturní památkou²¹⁸. A dále zrestaurované barokní sochy sv. Jana Nepomuckého, Krista na kříži a o něco mladší Panny Marie, které se nacházejí v blízkosti farního areálu. V neposlední řadě bych ráda vzpomenula i tzv. smírčí kříž.²¹⁹

Na současném stavu objektu se jistě podepsal zub času, ale také fakt, že od roku 1997, kdy faru opustil poslední farář Jiří Zábranský, byl areál opuštěný a pochopitelně chátral. Navíc když byla fara v historii využívána obcí také jako jídelna místního zemědělského družstva, škola nebo knihovna. Situace se změnila až v roce 2006, kdy je farní správa zcela přenesena do nedalekého Brandýsa nad Orlicí, a objekt je katolickou církví uvolněn k prodeji. Tak areál bývalé fary brzy získává nového majitele Mgr. Tomáše Zaplatílka, který se vydává

---

²¹⁶ ZAPLATÍLEK, Tomáš: *Fara Sudslava, historie a současnost 1692 – 2014*, Genius Loci Sudslava o.s., Studio Press s.r.o., 2014, s. 8-9.

ZAPLATÍLEK, Tomáš: *Historie ochotnického divadla obce Sudslava*, Genius Loci Sudslava o.s., Studio Press s.r.o., 2014, s. 5-7.

²¹⁷ Ke vzniku sošek se váže pověst o děvčátku, které pobývalo na faře a většinou si samo hrálo na zahradě, protože důstojný pán na něho kvůli svým povinnostem neměl dostatek času. Jednoho dne se farář dlouho nevracel a holčička mu chtěla jít naproti, ale nechala otevřený dům, a proto se vrátila. Na zahradě ji překvapili dva trpaslíci natahující se pro jablíčka. Děvčátko se jich nebálo a ovoce jim natrhala. Na oplátku se trpaslíci stali jejími přáteli a na důkaz toho, že se děvčátko příhoda nezdála, zvětčnili své podoby do kamene.

²¹⁸ V Ustředním seznamu kulturních památek České republiky je kostel Proměnění páně na Sudslavě zapsán pod rejstříkovým číslem 25739/6-4081.

²¹⁹ ZAPLATÍLEK, Tomáš: *Fara Sudslava, historie a současnost 1692 – 2014*, Genius Loci Sudslava o.s., Studio Press s.r.o., 2014, s. 27-38.

na dlouhou a nákladnou cestu obnovy této zanedbané kulturní památky.²²⁰ A v roce 2010 dochází právě z jeho podnětu k založení neziskové organizace s názvem Genius Loci Sudslava o.s., který odkazuje na ducha tohoto neobvyklého místa. Hlavním cílem občanského sdružení je ochrana památek na území obce, dále spolupráce s orgány památkové péče na obnově bývalé fary, kooperace s dalšími sdruženími obdobného zaměření, poskytování poradenství a pomoci při ochraně kulturních památek a zároveň pořádání různých kulturních, společenských akcí, jakož i osvětová a publikační činnost.²²¹

Na základě získaných finančních prostředků probíhá postupná obnova exteriérů, ale i interiérů památky. Dosud byly obnoveny trámové stropy, dřevěné podlahy, dveře a okna s historickým kováním a dřevěné schodiště, proběhlo rovněž zajištění statiky nosných zdí. Významným krokem bylo i zbudování odpovídajícího sociálního zařízení a jakési bytové jednotky pro potřeby vlastníka a jeho rodiny. Je třeba zmínit i provedený výzkum a částečné restaurování vnitřní rokokové a secesní výmalby na stěnách a stropěch. Nejviditelnějším zásahem ale jistě byla postupná etapová výměna dožilé střešní eternitové krytiny včetně komínů a okapů na budově fary a kompletní oprava krovu a střechy na hospodářském stavení. Současně s pracemi na budovách probíhá i revitalizace zahrady.²²² A pokud se týče nejbližšího výhledu prací do budoucna, pak se podle slov majitele bude jednat především o obnovu zašlých omítek na obou budovách.

Pro úplnost je třeba zmínit, že objekt bývalé fary je památkově chráněn od roku 1964, když byl podle zákona č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách, zapsán do státního seznamu nemovitých kulturních památek Východočeského kraje ke dni 14. 5. 1964 pod pořadovým číslem rejstříku 4084. Za kulturní památku je považován i na základě současného zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, a v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky je nově zapsán pod rejstříkovým číslem 26634/6-4084.²²³ Pokud jde o specifikaci podle katastru nemovitostí, pak se jedná o budovy s číslem popisným 1 na katastrálním území

---

²²⁰ZAPLATÍLEK, Tomáš: *Fara Sudslava, historie a současnost 1692 – 2014*, Genius Loci Sudslava o.s., Studio Press s.r.o., 2014, s. 9.

VOŽENÍLKOVÁ, Marie: *Sudslavský kostel* [online]. Společenství farníků, farnost Brandýs nad Orlicí, 2010 [cit. 5. března 2015]. Dostupné na <http://www.farnici-brandys.cz/kostel_sudslava.php>.

²²¹ZAPLATÍLEK, Tomáš: *Fara Sudslava, historie a současnost 1692 – 2014*, Genius Loci Sudslava o.s., Studio Press s.r.o., 2014, s. 10-11.

²²²Tamtéž, s. 12-24.

²²³Srov. elektronická příloha č. 1.

Sudslava, vystavěné na pozemku s parcelním číslem 10 a dále o pozemky s parcelními čísly 1, 2, 3/1, to vše o celkové výměře 3412 m².²²⁴

Co se týče místně příslušných orgánů, tak farní areál spadá pod památkovou správu Městského úřadu ve Vysokém Mýtě a Územní odborné pracoviště Národního památkového ústavu v Pardubicích. Odpovědným stavebním úřadem je pak Městský úřad v Brandýse nad Orlicí.

---

²²⁴ ČÚZK *Nahlížení do katastru nemovitostí* [online]. Český úřad zeměměřičský a katastrální, 2004-2015 [cit. 11. března 2015]. Dostupné na <http://nahlizeni.dokn.cuzk.cz/ZobrazObjekt.aspx?encrypted=HiZv4OcmEiQeYUNWKN4ZiQyDRb_vem0Id6GZJcEGtmp-czOLT9FNoJaJt43neGzDJr7SvHC-IFhrHkWqBdBMPuQsUE4Fv3hPD9zMUK1PM7MOsF60vj8w11tK5GLAXrnArsF8dH2J0PjmdRM8-H1uo8QU0XoDWNalvAvx3CobmpRWOVztR8YXWnIfYKKGZ-47v1ajY1k2Wjm-10kljeqDYwzZKR33QK5BwtVXGCwgGB2ZILEPe4uu-kAEB4OI0s15cQAHVK4dcSzD_Nuscb-QNixs5WbKdO6u91XuvpAewnA=>>.

5 Realizace konkrétních práv a povinností vlastníka

Vzhledem k rozsahu práce, ale i s přihlédnutím k možnostem hmatatelného prokázání provádění konkrétní činnosti vlastníkem památkově chráněného objektu, jsem se v této části práce nevěnovala všem výše uvedeným zákonným povinnostem či právům. Zaměřila jsem se zejména na takové procesy realizace postavení vlastníka, které jsem schopna „doložit“ nějakou listinou či zaznamenáním momentálního stavu památky. Přesto jsem si jistá, že i jen pár konkrétních příkladů postačí jako základ pro mé závěry o funkčnosti a efektivitě státní památkové péče a pro odpovědi na další výzkumné otázky.

Doдрžím strukturu teoretické části a budu se věnovat nejdříve realizaci několika oprávnění²²⁵, tak jak jsem je prezentovala výše. Všechna práva týkající se prohlášení věci za kulturní památku však nepřicházejí v úvahu, neboť nynější vlastník se takového procesu neúčastnil a areál bývalé fary nabyt již se statusem kulturní památky.

Pokud má vlastník dostát všem povinnostem, které mu plynou zejména z péče o kulturní památku, pak je na tuto třeba vynaložit nemalé finanční prostředky. Proto je nezbytné, aby se vlastník snažil co nejvíce využít zákonných možností spolufinancování a čerpání finanční pomoci. Základním zdrojem financí určených na obnovu památky je příspěvek na zachování a obnovu kulturní památky. A právě o tento vlastník žádal dne 20. ledna 2010. Následně dne 21. července 2010 obdržel rozhodnutí ministerstva kultury²²⁶, kterým bylo rozhodnuto o poskytnutí příspěvku na obnovu nemovité kulturní památky v rámci státní finanční podpory v Havarijním programu pro rok 2010 ve výši 85.000 Kč. Odůvodnění obsahuje konstatování, že na základě předložené dokumentace a dokladů k obnově byl shledán mimořádný společenský zájem na zachování dané kulturní památky, tak jak jej vyžaduje § 16 odst. 2 památkového zákona, neboť se památka nachází v havarijním technickém stavu a zároveň je zařazena do specializovaných programů ministerstva kultury. Poskytnutý příspěvek je striktně účelový, určený výhradně na obnovu záklopu a klempířských prvků na budově bývalé fary, když rozhodnutí stanoví další podmínky pro jeho užití a čerpání. Stejně tak jako stanoví vlastníkovu povinnost umožnit osobám pověřeným plněním úkolů státní památkové péče vstup do nemovité kulturní památky za účelem kontroly, dále umožnit nahlédnout do příslušných dokladů a případně povinnost poskytnout potřebné údaje a vysvětlení.

---

²²⁵ Viz kapitola 2.1.

²²⁶ Srov. elektronická příloha č. 2.

Další možnost pro čerpání nezbytných finančních prostředků přichází ze strany místní samosprávy, a to nejčastěji v podobě obecních a krajských dotačních titulů. Pan Zaplatílek mi poskytl hned několik dotačních smluv, na základě kterých mohl čerpat dotační prostředky a je tedy nutné říci, že jeho žádosti jsou velmi úspěšné. Za všechny jsem jako příklad vybrala Smlouvu o poskytnutí dotace Pardubického kraje v oblasti památkové péče pro rok 2007 z Programu – dotace na nezapsané památky a havárie²²⁷ ze dne 28. června 2007. Předmětem této smlouvy je účelové poskytnutí neinvestiční dotace ve výši 100.000 Kč z rozpočtových prostředků Pardubického kraje na opravu střechy budovy bývalé fary v Sudslavě. Smlouva dále obsahuje povinnosti příjemce týkající se využití prostředků dotace, pokyny pro vyúčtování, jakož i povinnosti spojené s kontrolou, avšak takové informace není třeba pro účely této práce dále rozebírat.

S obstaráváním peněžních prostředků souvisí i založení občanského sdružení Genius Loci Sudslava o.s., ke kterému došlo na jaře roku 2010 právě z podnětu vlastníka farního areálu. Název sdružení vyjadřuje sounáležitost s nezaměnitelným duchem místa, kterým areál bezesporu oplývá. Jeho náplní je zejména záchrana kulturního dědictví venkova a smysluplné využití budov bývalé fary pro kulturní a vzdělávací aktivity. Mezi těmito lze jmenovat pořádání výstav, odborných přednášek či každoročních adventních koncertů. Lze tedy říci, že založením tohoto sdružení vlastník využil svého práva na propagaci objektu za účelem jeho zachrany. Rovněž tak ale dostal své povinnosti respektovat účel užívání kulturní památky, když se sice jedná o bývalý farní areál, který však v dnešní době již neslouží církevním účelům.

Důležitým právem vlastníka je i možnost využití bezplatné odborné pomoci zejména ze strany Národního památkového ústavu, neboť pouze důsledně informovaný vlastník s právním povědomím může řádně dostát všem svým povinnostem. Tohoto oprávnění pan Zaplatílek bezesporu opakovaně využívá, ať už se jedná o zjišťování informací ohledně čerpání finančních prostředků nebo poskytování podkladů, informací a odborných konzultací nepostradatelných pro jednotlivé fáze obnovy kulturní památky. Stejně tak je možné získávat cenné informace neoficiálně prostřednictvím webových stránek nebo z různých odborných příruček a dalších edukačních materiálů. Pro některé části této práce mi vodítkem byla právě Příručka vlastníka kulturní památky²²⁸ vydaná ministerstvem kultury, kterou mi pro tyto účely zapůjčil pan Zaplatílek.

---

²²⁷ Srov. elektronická příloha č. 3.

²²⁸ Jedná se o KAIGL, Jan a kol. Příručka vlastníka kulturní památky. 2. (upravené) vydání. Praha: Nakladatelství JALNA, 2004, 21 s.

Oproti právům, která vlastník může a nemusí využívat, je okruh povinností odlišný tím, že tyto musí být splněny bez výjimky. Stejně jako u oprávnění výše, tak i zde není možné věnovat se povinnostem tížících vlastníka ještě před samotným prohlášením věci za kulturní památku. Rovněž musím pominout i závazky související s archeologickými výzkumy či nálezy, neboť nic takového se v dotčeném objektu nikdy nedělo.

Začnu proto obecnými povinnostmi vlastníka podle § 9 památkového zákona²²⁹. Těmto současný vlastník činí za dost četnými opravami, když se hned od koupě objektu usilovně snaží o jeho udržování v dobrém stavu a zachovávání všech hodnot, pro které byla nemovitost prohlášena za kulturní památku. Navíc areál bývalé fary celkově zvelebuje, ať už osázením zeleně v bezprostředním okolí památky, instalací nových laťkových plotů, jakož i prostřednictvím restaurování sakrálních soch nacházejících se na témže pozemku. O vzhled objektu se také stará pověřený správce, jehož úkolem je sekání trávy a další jiné pomocné práce, jako například vytápění budov, které není vlastník sto zajistit sám, neboť zde nemá trvalé bydliště. Osoba správce rovněž reflektuje povinnost vlastníka chránit věc před poškozením či zničením nebo odcizením, když tento areál pravidelně navštěvuje a kontroluje.

Povinnostmi a omezeními je vlastník nejvíce zatěžován ve fázi obnovy kulturní památky²³⁰, která je de facto vyjádřením obecné povinnosti pečovat o památku a udržovat ji v dobrém stavu. Je tomu tak proto, že plánované stavební, restaurátorské i jiné práce mají obrovský vliv na celkový vzhled chráněného objektu, kdy ho mohou nejen vylepšit, ale v horším případě také nenávratně poškodit či zničit. Jako určitý projev prevence se objevuje zásadní povinnost vlastníka vyžádat si před započatím prací tzv. závazné stanovisko příslušného orgánu státní památkové péče, když obligatorním podkladem pro jeho vydání je vyjádření Národního památkového ústavu. A právě oběma těmto dokumentům se budu věnovat ve spojitosti s opravou střechy na budově bývalé fary.

Dne 8. ledna 2007 podal pan Zaplatílek žádost o vydání závazného stanoviska k provedení opravy střechy a splnil tak svou zákonnou povinnost. Následně bylo dne 17. ledna 2007 na základě předání této žádosti NPÚ vypracováno písemné vyjádření jeho územním odborným pracovištěm v Pardubicích²³¹ s kladným výsledkem. Z hlediska státní památkové péče lze tedy s realizací udržovacích prací, konkrétně s výměnou stávající střešní krytiny včetně klempířských prvků, světlíků a hromosvodů a opravou popřípadě výměnou

---

²²⁹ Viz kapitola 2.2.2.

²³⁰ Viz kapitola 2.2.3.

²³¹ Srov. elektronická příloha č. 4.

poškozených částí krovů a podlah, souhlasit. Aby však nedošlo k negativnímu zásahu do památkové podstaty chráněného objektu, stanoví NPÚ doporučení, která je třeba respektovat. Zakazuje užití novodobých střešních tvarovek či speciálních šablon a přikazuje veškeré detaily řešit tradičním klempířským způsobem. Navazující závazné stanovisko bylo odborem stavebního úřadu Městského úřadu ve Vysokém Mýtě²³² vydáno dne 12. března 2007 a shodně s písemným vyjádřením NPÚ označuje provedení opravy střechy za přípustné, když stanoví podmínky za kterých lze navržené práce provést. Jsou jimi provedení prací podle předložené žádosti, vyhotovení nových vláknocementových šablon v barvě černé nebo tmavošedé a jejich kladení diagonálně k okapové hraně tak, jak je kladena stávající střešní krytina, a dále přejímá rovněž za účelem zachování tradičního vzhledu doporučení obsažená ve vyjádření NPÚ. S ohledem na současný stupeň poznání historického vývoje objektu lze konstatovat, že památkově hodnotné je především hmotové uspořádání, dispozice, dochovaná materiálová skladba a výzdoba, jak je uvedeno v odůvodnění závazného stanoviska. A právě tyto hodnoty nesmějí být realizací navržených prací dotčeny.

Závěrem tedy shrnu, že na základě mně poskytnutých materiálů lze soudit, že vlastník bývalého farního areálu v obci Sudslava Bc. Tomáš Zaplatílek plní své zákonné povinnosti řádně a účelně využívá svých práv, zejména pokud se týče možností čerpání finanční pomoci. Je zjevné, že svou pozici vlastníka kulturní památky bere zodpovědně a se zaujetím a citem se dle mého názoru úspěšně snaží o zachování významné kulturní památky venkovského baroka.

Pokud je vlastník objektu „smířen“ se statutem kulturní památky, čímž mám na mysli, že si je vědom zvláštních historických či kulturních hodnot svého vlastnictví a chápe důležitost své role pro ochranu takových vzácných objektů, pak se všechna s tím spojená omezení nejeví až tak tíživě. Usuzuji tak s ohledem na tento konkrétní případ, kdy jsem nezaznamenala žádné větší problémy nebo překážky, které by činily vlastnické právo k chráněnému objektu neúnosným. Nicméně nevyváženost v množství práv a povinností je přesto citelná, avšak zcela odůvodněná intenzivním veřejným zájmem na ochraně kulturního bohatství.

---

²³² Srov. elektronická příloha č. 5.

Závěr

V této práci se zabývám tematikou státní památkové péče. Jedná se o oblast velice širokou a mnohdy složitou. Je založena na spolupráci mnoha subjektů se zcela odlišným postavením, od státu, přes územně samosprávné celky, až po fyzické a právnické osoby, jejichž činnost je přesto vzájemně provázána. Je totiž vedena společným cílem, a to zájmem na ochraně, zpřístupnění a zachování kulturního bohatství. Ze všech zmíněných subjektů však hrají hlavní roli právě dva, a to stát jako regulátor a na opačné straně vlastník kulturně chráněného objektu.

Název práce prozrazuje, že jsem si pro své počínání zvolila osobu památce nejbližší, jejího vlastníka. Dle mého názoru je tento pro výkon památkové péče zcela nepostradatelný, neboť bez jeho odpovědného přístupu nemůže být systém plně funkční, ačkoli zákon státu zakládá dosti široké pole působnosti při vymáhání zákonných povinností, jakož i při činnosti kontrolní. V teoretické části práce jsem se proto zaměřila na konkrétní povinnosti a omezení, které mu památkový zákon za účelem ochrany kulturních památek ukládá, stejně jako na práva a kompenzace, která je vlastník oprávněn čerpat. Tato podrobná analytická část mi posloužila jako základ pro část praktickou, kde jsem se za pomoci metody syntézy snažila o propojení teoretických poznatků s aplikační praxí. Činila jsem tak na podkladě konkrétních rozhodnutí nebo jiných dokumentů poskytnutých přímo od vlastníka areálu bývalé fary v obci Sudslava.

Z uvedeného vyplynulo, že stěžejním problémem celé památkové péče je ostrá kolize dvou ústavně zaručených práv, a to práva vlastnického a práva na ochranu životního prostředí, jehož součástí kulturní dědictví bezpochyby je. Celá zákonná úprava je vedena intenzivním veřejným zájmem státu na ochraně kulturního bohatství, což se následně výrazně projevuje v hrubém nepoměru mezi právy a povinnostmi. Když povinnosti významně převažují a oprávnění či úlevy je nemohou vyrovnat. Tento nepoměr však není samoúčelný, ale naopak je odůvodněn oním zcela specifickým veřejným zájmem.

Pokud se mám tedy pokusit odpovědět na základní výzkumnou otázku, musím konstatovat, že nevyváženost v právech a povinnostech je citelná a vlastníka kulturní památky velmi zatěžuje. Mohlo by se tedy zdát, že takové vlastnictví přináší jen samá negativa. Avšak pokud si vlastník uvědomí, že jeho majetek není ledajaký, ale má jakousi přidanou hodnotu v podobě jeho vzácnosti a jedinečnosti, pak to může být impulsem a motivací pro dobrovolný zájem na řádném plnění zákonných povinností bez mnohdy omezujícího pocitu přítěže. Základním předpokladem i tak zůstává skutečnost, aby vlastník přijal svoji zodpovědnost za

uchování souhrnné hodnoty vlastního majetku a s tím spojená určitá omezení v nakládání s ním.

Pokud se týče pana Zaplatílka, vlastníka zmiňovaného objektu bývalé fary, je u něho takové uvědomění si velmi zřetelné. S očividným zájmem usilovně pečuje a zvelebuje vlastní majetek a tím pádem bez větších obtíží dostojí většině povinností vlastníka kulturní památky. V jeho případě je situace o to snazší, že nemovitost nabyt již s vědomím jejího statutu a byl si tedy vědom zátěže, kterou na sebe přejímá.

Pro opačné případy zákon sice upravuje několik typů nápravných opatření, ty však přicházejí v úvahu až při porušení stanovených povinností a tedy v situaci, která již není žádoucí pro ochranu kulturně hodnotných statků. Dokonce může nastat i situace, kdy je stav památky již zcela nevratný. V tuto chvíli je na místě připomenout důležitou roli především památkové inspekce a dalších kontrolních orgánů, které by se měly snažit takovým případům předcházet. Je tedy nezbytné stanovit důslednou právní úpravu stejně jako následnou kontrolu jejího dodržování a dodržování rozhodnutí orgánů státní památkové péče v konkrétních věcech. Lze tedy mluvit o dvou provázaných systémech, které zajišťují náležitou ochranu chráněných objektů. V obecném měřítku stávající právní úprava naplňuje zájem společnosti na ochraně kulturního dědictví, avšak v jednotlivostech může přesto selhat.

Výkon veřejné správy na úseku památkové péče je významně ovlivněn skutečností, že klíčová právní úprava, tedy zákon o státní památkové péče, pochází z období před rokem 1989 a nereflektuje tak současné společenské a ekonomické poměry. Na nedostatky nynější podoby památkového zákona jsem upozorňovala hned několikrát při teoretickém výkladu práv a povinností. Týkají se především zastaralé terminologie, když zákon např. stále pracuje s existencí státního vlastnictví. Nová právní úprava by proto měla důsledně vycházet z ústavního pořádku, dodržovat základní zásady činnosti veřejné správy, jako je zásada legality, spravedlivého procesu či principu náhrada za omezení práv.²³³

Poslední stav věcí je takový, že dne 6. března 2013 byl schválen věcný záměr nového památkového zákona, jehož cílem je zajistit účinný, transparentní, předvídatelný a odborně garantovaný způsob nakládání s památkovým fondem České republiky, který zároveň posílí právní jistotu občanů, odstraní zbytečnou administrativní zátěž a zmírní dopady vznikající z omezování vlastnických práv.²³⁴

---

²³³ DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. *Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly)*. Praha: Leges, 2011, s. 341-342.

²³⁴ *Ministerstvo kultury – Příprava nového památkového zákona*. [online]. www.mkcr.cz [cit. 26. října 2015]. Dostupné na < <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/legislativa/vecny-zamer-noveho-pamatkoveho-zakona-126465/>>.

Závěrem musím dodat, že břemeno zachování památky je těžké a proces obnovy v podstatě nikdy nekončí. Jde o zjevně riskantní podnik, který pro své fungování potřebuje zejména obrovskou odvahu, zapálení a lásku vlastníka kulturní památky, protože jakmile se památkový objekt stává pouze přítěží, tak není dlouhodobě možné zachovat jeho hodnoty.

Seznam použitých zdrojů

a) Monografie:

FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 458 s.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 2. vydání. Praha: Leges, 2010, 912 s.

JURNÍKOVÁ, Jana a kol. *Správní právo zvláštní část*. 6. doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 399 s.

KOCOUREK, Tomáš. *Omezení vlastnického práva k pozemkům ve prospěch ochrany životního prostředí*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, 280 s.

PEK, Tomáš. *Stavební památky – specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 216 s.

PEKÁREK, Milan a kol. *Právo životního prostředí*. 2. díl. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998, 328 s.

POSPÍŠIL, Boleslav. *Životní prostředí očima právníka*. 1. vydání. Brno: Universita J. E. Purkyně, 1981, 295 s.

PRŮCHA, Petr. *Správní právo. Obecná část*. 7. doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2007, 427 s.

PRŮCHA, Petr. *Základní pojmy a instituty správního práva*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998, 420 s.

SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer ČR, 2009, 464 s.

SLÁDEČEK, POUPEROVÁ a kol. *Správní právo - zvláštní část (vybrané kapitoly)*. Praha: Leges, 2011, 416 s.

SVOBODA, Lukáš. *Předkupní právo*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2005, 195 s.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanské právo hmotné. Díl první: Obecná část*. 5. jubilejní aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009, 460 s.

VARHANÍK, J., MALÝ, S. *Zákon o státní památkové péči. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 1196 s.

WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 931 s.

b) Metodické příručky a brožury:

DRÁBEK, Jiří. *130 let Sboru dobrovolných hasičů v Sudslavě (1880 – 2010)*. Sbor dobrovolných hasičů v Sudslavě, Ústí nad Orlicí: Grantis s.r.o., 2010, 27 s.

KAIGL, Jan a kol. *Příručka vlastníka kulturní památky*. 2. (upravené) vydání. Praha: Nakladatelství Jalna, 2004, 21 s.

KUČA, Karel, KUČOVÁ, Věra. *Principy památkového urbanismu*. Praha: Jalna, 2000, 104 s.

MAGISTRÁT HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY, odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu. *Příručka vlastníka kulturní památky a nemovitosti v památkově chráněných územích*. 3. aktualizované vydání. Praha: Magistrát hlavního města Prahy, 2010, 48 s.

ZAPLATÍLEK, Tomáš. *Fara Sudslava, historie a současnost 1692 – 2014*. Genius Loci Sudslava o.s., Studio Press s.r.o., 2014, 55 s.

ZAPLATÍLEK, Tomáš. *Historie ochotnického divadla obce Sudslava*. Genius Loci Sudslava o.s., Studio Press s.r.o., 2014, 39 s.

c) Články z odborných časopisů:

JURNÍKOVÁ, Jana. Problematika památkové péče na komunální a regionální úrovni. *Veřejná správa*, 2003, roč. XIV, č. 47, s. 24-26.

ORT, Petr. Problematika oceňování památkově chráněných nemovitostí. *Veřejná správa*, 2014, č. 25-26, s. 11-15.

d) Právní předpisy:

zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR (kompetenční zákon)

zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči (památkový zákon)

zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích (přestupkový zákon)

zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí

zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)

zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (vyvlastňovací zákon)

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

vyhláška Ministerstva kultury č. 66/1988 Sb., která je prováděcím předpisem k z. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, publikovaná ve Sbírce zákonů jako sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí pod č. 159/1991

e) Judikatura:

Nález Ústavního soudu ze dne 23. června 1994, sp. zn. I. ÚS 35/94

Nález Ústavního soudu ze dne 28. března 1996, sp. zn. I. ÚS 198/95

Nálezy Ústavního soudu ze dne 9. října 1996, sp. zn. Pl. ÚS 15/96

Nález Ústavního soudu ze dne 28. ledna 2004, sp. zn. Pl. ÚS 41/02

Nález Ústavního soudu ze dne 26. dubna 2005, sp. zn. Pl. ÚS 21/04

Nález Ústavního soudu ze dne 28. června 2005, sp. zn. Pl. ÚS 24/04

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. května 2004, sp. zn. 5 A 48/2002

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. března 2009, sp. zn. 5 As 21/2008-48

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. července 2009, sp. zn. 2 As 11/2009-64

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. srpna 2009, sp. zn. 7 As 43/2009-52

f) Internetové zdroje:

ČÚZK *Nahlížení do katastru nemovitostí* [online]. Český úřad zeměměřičský a katastrální, 2004-2015 [cit. 11. března 2015]. Dostupné na <http://nahlizeniidokn.cuzk.cz/ZobrazObjekt.aspx?encrypted=HiZv4OcmEiQeYUNWKN4ZiQyDRb_vem0Id6GZJcEGtmp-czOLT9FNoJaJt43neGzDJr7SvHC-IFhrHkWqBdBMPuQsUE4Fv3hPD9zMUK1PM7MOsF60vj8w11tK5GLAXrnArsF8dH2J0PjmdRM8-H1uo8QU0XoDWNalvAvx3CobmpRWOVztR8YXWnIfYKKGKZ-47v1ajY1k2Wjm-10kljeqDYwzZKR33QK5BwtVXGCwgGB2ZILEPe4uu-kAEB4OI0s15cQAHVK4dcSzD_Nuscb-QNixs5WbKdO6u91XuvpAewnA=>>.

Důvodová zpráva k zákonu o státní památkové péči ze dne 10. 12. 1985 [online]. www.psp.cz [cit. 12. června 2015]. Dostupné na <www.psp.cz/eknih/1986cnr/tisky/t0008_04.htm>.

Ministerstvo kultury - Granty a dotace. [online]. www.mkcr.cz [cit. 19. června 2015]. Dostupné na <<http://www.mkcr.cz/granty-a-dotace/default.htm>>.

Ministerstvo kultury – Příprava nového památkového zákona. [online]. www.mkcr.cz [cit. 26. října 2015]. Dostupné na < <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/legislativa/vecny-zamer-noveho-pamatkoveho-zakona-126465/>>.

Národní památkový ústav [online]. www.npu.cz [cit. 17. června 2015]. Dostupné na < <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pracoviste-npu/>>.

VOŽENÍLKOVÁ, Marie: *Sudslavský kostel* [online]. Společenství farníků, farnost Brandýs nad Orlicí, 2010 [cit. 5. března 2015]. Dostupné na <http://www.farnici-brandys.cz/kostel_sudslava.php>

g) Konzultace:

Mgr. Tomáš Zaplatílek – vlastník památkově chráněného historického objektu bývalé fary v obci Sudslava

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá problematikou památkové péče a pojednává zejména o problematice práv a povinností vlastníků kulturních památek. Nejprve jsou vysvětleny základní pojmy a ve stručnosti také organizace státní památkové péče. Následuje rozbor jednotlivých zákonem stanovených práv a povinností náležejících vlastníkům především nemovitých kulturních památek a taktéž případných opatření při porušení těchto povinností. Praktická část je pak věnována realizaci zákonných oprávnění a závazků na konkrétním případě chráněného objektu bývalé fary v obci Sudslava.

Annotation

This thesis deals with the issue of cultural heritage and deals mainly with issues of rights and obligations of owners of cultural heritage. First, basic concepts are explained in brief and also the organization of state heritage preservation. An analysis of individual statutory rights and obligations pertaining primarily to owners of immovable cultural heritage and also of possible actions in breach of these obligations. The practical part is devoted to the implementation of legal powers and obligations to the specific case of the protected object former rectory in the village Sudslava.

Klíčová slova

Kulturní památka, nemovitá kulturní památka, státní památková péče, práva a povinnosti vlastníka kulturní památky, obnova kulturní památky

Key words

Cultural monument, immobile cultural heritage, state care of historical monuments, rights and obligations of owners of cultural monuments, reconstruction of monument

Seznam příloh

(elektronicky na přiloženém CD)

- Příloha č. 1 Sdělení údajů o památkové ochraně a evidenci
- Příloha č. 2 Rozhodnutí Ministerstva kultury o poskytnutí příspěvku na obnovu nemovité kulturní památky
- Příloha č. 3 Smlouva o poskytnutí dotace Pardubického kraje v oblasti památkové péče pro rok 2007 z Programu – dotace na nezapsané památky a havárie
- Příloha č. 4 Vyjádření Národního památkového ústavu, územní odborné pracoviště v Pardubicích
- Příloha č. 5 Závazné stanovisko Městského úřadu Vysoké Mýto, odbor stavební úřad
- Příloha č. 6 Dobová kresba farního areálu z roku 1941
(Zaplatílek, Tomáš. Fara Sudslava, historie a současnost 1692 – 2014. Genius Loci Sudslava o.s., Studio Press s.r.o., 2014, s. 9 a 10)
- Příloha č. 7 Současná podoba bývalého farního areálu v obci Sudslava
(fotografie, autor Adéla Počtýnská)
- Příloha č. 8 Silné poškození stropu
(Posouzení dřevěných konstrukcí z hlediska jejich napadení dřevokaznými houbami a hmyzem, únor 2011)
- Příloha č. 9 Oprava střechy
(Zaplatílek, Tomáš. Fara Sudslava, historie a současnost 1692 – 2014. Genius Loci Sudslava o.s., Studio Press s.r.o., 2014, s. 14)
- Příloha č. 10 Historické kování
(Zaplatílek, Tomáš. Fara Sudslava, historie a současnost 1692 – 2014. Genius Loci Sudslava o.s., Studio Press s.r.o., 2014, s. 14)
- Příloha č. 11 Pozdně barokní kachlová kamna
(Zaplatílek, Tomáš. Fara Sudslava, historie a současnost 1692 – 2014. Genius Loci Sudslava o.s., Studio Press s.r.o., 2014, s. 19)
- Příloha č. 12 Nástěnná malba v interiéru bývalé fary
(Restaurování nástěnných maleb interiéru fary, září – říjen 2013)
- Příloha č. 13 Historické kulisy – Čtvero ročních období
(Zaplatílek, Tomáš. Historie ochotnického divadla obce Sudslava. Genius Loci Sudslava o.s., Studio Press s.r.o., 2014, s. 20, 21 a 39)